

СТОПАНСКА БАНКА АД, СКОПЈЕ

**Финансиски извештаи и
Извештај на независните ревизори
за годината што завршува
на 31 декември 2008**

СОДРЖИНА

	Страна
Одговорност за финансиските извештаи	1
Извештај на независните ревизори	2 - 3
Биланс на успех	4
Биланс на состојба	5
Извештај за промените на акционерската главнина	6
Извештај за паричните текови	7 - 8
Белешки кон финансиските извештаи	9 - 79

ОДГОВОРНОСТ ЗА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

Раководството на Стопанска Банка АД, Скопје (во понатамошниот текст “Банката”) е одговорно за подготвување на финансиските извештаи за секоја финансиска година во согласност со сметководствените стандарди кои се применуваат во Република Македонија, кои даваат реална и објективна слика на финансиската состојба и резултатите од работењето на Банката за годината.

По извршените испитувања, раководството на Банката има разумни очекувања дека Банката има адекватни ресурси да продолжи во своето оперативно делување во блиска иднина. Поради таа причина, раководството на Банката продолжува да го применува принципот на континуитет во подготовката на финансиските извештаи. Во подготовка на овие финансиски извештаи, одговорноста на раководството на Банката вклучува обезбедување на:

- Избор и конзистентна примена на соодветни сметководствени политики;
- Проценки и расудувања кои се разумни и издржани;
- Сметководствените стандарди кои се во примена се следат, а нивното материјално неприменување е обелоденето и објаснето во финансиските извештаи; и
- Финансиските извештаи се подготвени врз основа на принципот на континуитет освен ако не е соодветно да се претпостави дека Банката нема да продолжи во дејноста.

Раководството на Банката е одговорно за чување на исправна сметководствена документација, која со разумна сигурност во било кое време ја обелоденува финансиската состојба на Банката и мора исто така да обезбеди финансиските извештаи да се во согласност со сметководствената регулатива која се применува во Република Македонија. Раководството на Банката е исто така одговорно за чување на средствата на Банката и во таа насока да превзема разумни мерки на превенција и откривање на измами и други нерегуларности.

Потпишано во име на Стопанска банка АД, Скопје:

Г-дин Глигор Бишев
Прв генерален директор

Г-дин Константинос Братос
В.Д. член на Управен Одбор

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИТЕ РЕВИЗОРИ

ДО АКЦИОНЕРИТЕ НА СТОПАНСКА БАНКА АД, СКОПЈЕ

Извршивме ревизија на приложените финансиските извештаи (стр. 4 до 79) на Стопанска Банка АД, Скопје (во понатамошниот текст “Банката”), кои се состојат од билансот на состојба на ден 31 декември 2008 година и билансот на успех, извештајот за промени на акционерската главнина и извештајот за парични текови за годината што тогаш завршува и преглед на значајни сметководствени политики и останати белешки кон финансиските извештаи.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи во согласност со сметководствените стандарди кои се применуваат во Република Македонија. Оваа одговорност вклучува: дизајнирање, имплементирање и одржување на интерна контрола која што е релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи кои што се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали истото е резултат на измама или грешка; избирање и примена на соодветни сметководствени политики; како и правење на сметководствени проценки кои што се разумни во дадените околности.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја извршивме нашата ревизија во согласност со Законот за ревизија на Република Македонија и Меѓународните стандарди за ревизија. Овие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања, да ја планираме и извршиме ревизијата на начин кој ќе ни овозможи да добиеме разумно уверување дека финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува спроведување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од значајно погрешно прикажување во финансиските извештаи, настанато како резултат на измама или грешка. При проценувањето на овие ризици, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на Банката со цел дизајнирање на ревизорски постапки коишто се соодветни на околностите, но не за цел на изразување на мислење за ефективноста на интерната контрола на Банката. Ревизијата исто така вклучува и оценка за соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Веруваме дека ревизорските докази кои што ги имаме прибавено се достатни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

(продолжува)

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИТЕ РЕВИЗОРИ

ДО АКЦИОНЕРИТЕ НА СТОПАНСКА БАНКА АД, СКОПЈЕ (продолжение)

Мислење

Според наше мислење, финансиските извештаи на Банката ја прикажуваат реално и објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Стопанска Банка АД, Скопје на ден 31 декември 2008 година, како и резултатите од работењето, промените на акционерската главнина и паричните текови за годината која што тогаш завршува во согласност со сметководствените стандарди кои се применуваат во Република Македонија и сметководствените политики обелоденети во белешките 2 и 3 кон финансиските извештаи.

Дилоит ДОО

Лидија Нануш
Овластен ревизор
Директор

Јовица Стојчевски
Овластен ревизор

Скопје
20 февруари 2009

БИЛАНС НА УСПЕХ
Година што завршува на 31 декември 2008
(Во илјади денари)

	<u>Белешка</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Приходи по основ на камати		4,442,452	3,350,805
Расходи по основ на камати		<u>(1,897,036)</u>	<u>(1,194,464)</u>
Нето приходи од камата	5	2,545,416	2,156,341
Приходи од надомести и провизии		1,028,075	969,173
Расходи од надомести и провизии		<u>(67,313)</u>	<u>(50,886)</u>
Нето приходи од провизии и надомести	6	960,762	918,287
Нето (расходи)/приходи од тргување	7	(7,402)	12,222
Нето приходи од курсни разлики	8	200,701	111,976
Останати приходи од дејноста	9	288,015	129,068
Исправка на вредноста на финансиски средства, на нето основа	10	(606,226)	(495,388)
Загуба поради оштетување на нефинансиски средства, на нето основа	11	(95,671)	(46,411)
Трошоци за вработените	12	(660,601)	(604,949)
Амортизација	13	(170,830)	(227,386)
Останати расходи од дејноста	14	<u>(954,268)</u>	<u>(835,046)</u>
Добивка пред оданочување		1,499,896	1,118,714
Данок на добивка	15	<u>(165,475)</u>	<u>(11,587)</u>
Добивка за финансиската година		<u><u>1,334,421</u></u>	<u><u>1,107,127</u></u>

Белешките кон финансиските извештаи
 претставуваат интегрален дел на овие финансиски извештаи.

Финансиските извештаи се одобрени од страна на раководството на Банката на 24 јануари 2009 година и ќе бидат предложени на усвојување од страна на Надзорниот одбор на Банката.

Потпишано во име на Стопанска Банка АД, Скопје:

Г-дин Глигор Бишев
 Прв генерален директор

Г-дин Константинос Братос
 В.Д. член на Управен Одбор

БИЛАНС НА СОСТОЈБА
На 31 декември 2008
(Во илјади денари)

	<u>Белешка</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>
СРЕДСТВА			
Парични средства и парични еквиваленти	16	9,799,751	10,144,655
Средства за тргување	17	258,350	253,301
Кредити на и побарувања од банки	18	1,704,625	5,253,714
Кредити на и побарувања од други комитенти	19	41,846,539	32,917,403
Вложување во хартии од вредност	20	3,728,886	3,961,725
Останати побарувања	22	341,660	338,023
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	23	572,925	749,435
Нематеријални средства	24	145,123	89,589
Недвижности и опрема	25	1,203,620	1,199,467
Одложени даночни средства	26.2	1,630	1,789
Вкупно средства		<u>59,603,109</u>	<u>54,909,101</u>
ОБВРСКИ			
Депозити на банките	27.1	1,504,211	3,718,236
Депозити на други комитенти	27.2	47,288,900	43,312,904
Обврски по кредити	28	285,724	311,786
Субординирани обврски	29	2,783,597	1,224,606
Посебна резерва и резервирања	30	192,069	175,471
Обврски за тековен данок на добивка	26.1	49,054	2,747
Одложени даночни обврски	26.2	3,335	1,307
Останати обврски	31	659,153	678,403
Вкупно обврски		<u>52,766,043</u>	<u>49,425,460</u>
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ			
Запишан капитал	32	3,511,242	3,511,242
Ревалоризациски резерви	32	30,767	11,763
Законски и останати резерви	32	407,283	241,214
Задржана добивка		2,887,774	1,719,422
Вкупно капитал и резерви		<u>6,837,066</u>	<u>5,483,641</u>
Вкупно обврски и капитал и резерви		<u>59,603,109</u>	<u>54,909,101</u>
Потенцијални обврски	33	<u>11,868,680</u>	<u>10,482,091</u>

Белешките кон финансиските извештаи претставуваат интегрален дел на овие финансиски извештаи.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИ НА АКЦИОНЕРСКАТА ГЛАВНИНА
Година што завршува на 31 декември 2008
(Во илјади денари)

	<u>Запишан капитал</u>	<u>Ревалориз. резерви</u>	<u>Законска резерва</u>	<u>Останати резерви</u>	<u>Задржана добивка</u>	<u>Вкупно</u>
Состојба, 1 јануари 2007	3,511,242	22,610	123,862	1,083	777,940	4,436,737
Издвојување за законски резерви	-	-	116,269	-	(116,269)	-
Исплатени дивиденди	-	-	-	-	(71,986)	(71,986)
Пренос од ревалоризациони резерви во акумулирана добивка	-	(22,610)	-	-	22,610	-
Ревалоризациони резерви од преоценување на сопственички хартии од вредност	-	11,763	-	-	-	11,763
Добивка за годината	-	-	-	-	1,107,127	1,107,127
Состојба, 31 декември 2007	<u>3,511,242</u>	<u>11,763</u>	<u>240,131</u>	<u>1,083</u>	<u>1,719,422</u>	<u>5,483,641</u>
Состојба, 1 јануари 2008	3,511,242	11,763	240,131	1,083	1,719,422	5,483,641
Издвојување за законски резерви	-	-	166,069	-	(166,069)	-
Ревалоризациони резерви од преоценување на сопственички хартии од вредност	-	19,004	-	-	-	19,004
Добивка за годината	-	-	-	-	1,334,421	1,334,421
Состојба, 31 декември 2008	<u>3,511,242</u>	<u>30,767</u>	<u>406,200</u>	<u>1,083</u>	<u>2,887,774</u>	<u>6,837,066</u>

Белешките кон финансиските извештаи претставуваат интегрален дел на овие финансиски извештаи.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ
Година што завршува на 31 декември 2008
(Во илјади денари)

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Добивка пред оданочување	1,499,896	1,118,714
<i>Усогласувања за:</i>		
Амортизација на:		
недвижности и опрема	121,436	158,438
нематеријални средства	49,394	68,948
Капитална добивка од:		
продажба на недвижности и опрема	(34,936)	(15,324)
продажба на през.средства по основ ненап.побарувања	(47,262)	(26,189)
Приходи од камати	(4,442,452)	(3,350,805)
Расходи од камати	1,897,036	1,194,464
Нето приходи од тргување	7,402	(12,222)
Трошок за одложени даноци	159	(1,789)
Резервација за отпремнини	1,389	14,908
Резервација за судски спорови	-	3,200
Загуби поради оштетување на финансиски средства, нето	606,226	495,388
Загуби поради оштетување на нефинансиски средства, нето	95,671	46,411
Наплатени камати	4,434,159	3,309,409
Платени камати	<u>(1,829,377)</u>	<u>(1,134,860)</u>
Добивка од дејноста пред промените на деловната актива:	2,358,741	1,868,691
<i>(Зголемување)/намалување на деловната актива:</i>		
Нето одложени даночни средства/обврски	2,028	3,409
Набавка на финансиски инструменти за тргување	(5,049)	(105,536)
Кредити на и побарувања од банки	3,546,063	271,655
Кредити на и побарувања од други коминтенти	(9,550,651)	(11,216,696)
<i>(Зголемување)/намалување на останати средства</i>	171,203	99,159
<i>Зголемување/(намалување) на останатата пасива:</i>		
Депозити на банки и финансиски институции	(2,214,025)	1,486,081
Депозити на клиенти	3,908,337	10,290,932
Останати обврски	<u>(11,626)</u>	<u>74,597</u>
Нето паричен тек од основната дејност пред оданочување	<u>(1,794,979)</u>	<u>2,772,292</u>
Платен данок на добивка	<u>(119,009)</u>	<u>(8,527)</u>
Нето паричен тек од основната дејност	<u>(1,913,988)</u>	<u>2,763,765</u>

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ (продолжение)
Година што завршува на 31 декември 2008
(Во илјади денари)

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Паричен тек од инвестициона активност		
Набавка на недвижности и опрема	(259,894)	(166,714)
Набавка на нематеријални средства	(104,922)	(8,683)
Нето приливи од вложувања	234,586	499,403
Дивиденди примени	15,494	7,892
Приливи од продажба на недвижности и опрема	158,676	95,226
Нето паричен тек од инвестициони активности	<u>43,940</u>	<u>427,124</u>
Паричен тек од финансиска активност		
Нето (намалување)/зголемување на обврските по кредити	1,532,929	(65,070)
Исплата на дивиденди	(7,785)	(71,986)
Нето паричен тек од финансиски активности	<u>1,525,144</u>	<u>(137,056)</u>
Нето (намалување)/зголемување на пари и парични еквиваленти	<u>(344,904)</u>	<u>3,053,833</u>
Пари и парични еквиваленти на почеток на годината	<u>10,144,655</u>	<u>7,090,822</u>
Пари и парични еквиваленти на крај на годината	<u><u>9,799,751</u></u>	<u><u>10,144,655</u></u>

Белешките кон финансиските извештаи
 претставуваат интегрален дел на овие финансиски извештаи.

1. ОСНОВНИ АКТИВНОСТИ

Стопанска Банка АД, Скопје е трансформирана во акционерско друштво на 29 декември 1989 година. Главните активности се обавуваат и нејзиното седиште се наоѓа на ул. 11 октомври бр.7, 1000 Скопје. Банката своите активности во Република Македонија ги извршува преку мрежа на 66 филијали (2007: 60 филијали).

Банката е регистрирана како универзален тип на комерцијална банка, во согласност со македонските закони. Основните активности на Банката се следните:

- Прибирање на депозити и други повратни извори на средства;
- Кредитирање во земјата и странство, вклучувајќи и факторинг и финансирање на комерцијални трансакции;
- Издавање и администрирање на платежни средства (парични картички, чекови, меници);
- Платен промет во земјата и во странство, вклучувајќи купопродажба на девизи;
- Брз трансфер на пари;
- Тргување со инструменти на пазарот на пари (меници, сертификати за депозити);
- Тргување со девизни средства, хартии од вредност и финансиски деривативи;
- Финансиски лизинг;
- Менувачки работи;
- Купопродажба гарантирање и пласман на емисија на хартии од вредност;
- Економско-финансиски консалтинг;
- Обезбедување на услуги во наплата на фактури, водење евиденција;
- Издавање на платежни гаранции, авали и други форми на обезбедување;
- Управување со средства и портфолио на хартии од вредност по налог и за сметка на клиенти;
- Давање на услуги на банка-чувар на имот;
- Посредување при склучување договори за кредити и заеми и при продажба на полиси за осигурување;
- Обезбедување услуги на изнајмување на сефови, остава и депо;
- Други финансиски услуги утврдени со закон што може да ги врши само банка.

На 21 декември 1999 година, беше потпишан Договор за откуп на акции (“Договор”) помеѓу Банката, Националната Банка на Грција, Меѓународната финансиска корпорација (“IFC”), Европската банка за обнова и развој (“EBRD”) (“Инвеститори”) од една страна и Агенцијата на Република Македонија за санација на банки и Министерството за финансии на Владата на Република Македонија, од друга страна. Во согласност со договорите, инвеститорите превзеле обични акции од Банката во вкупен износ еднаков на 85% од издадените акции на Банката во следната пропорција: Национална Банка на Грција 65%, IFC 10% и EBRD 10%.

Банката е контролирана од страна на Национална Банка на Грција, со седиште во Грција, која поседува 73.04% од капиталот на Банката и претставува нејзина крајна матична компанија.

2. ОСНОВА ЗА ПРЕЗЕНТИРАЊЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

Банката ја води својата сметководствена евиденција и ги составува своите финансиски извештаи во согласност со Законот за банки и подзаконската регулатива пропишана од страна на Народна банка на Република Македонија (“НБРМ”) кои се на сила на 31 декември 2008 година, Законот за трговски друштва (“Службен весник на Република Македонија” бр. 28/2004 и број 84/2005) и Правилникот за водење сметководство (“Службен весник на РМ” бр.94/2004, 11/2005 и 116/2005). Според овој Правилник, сметководствените стандарди кои се применуваат во Република Македонија се Меѓународните сметководствени стандарди (МСС) од 2003 година утврдени од Одборот за Меѓународни сметководствени стандарди. Дополнувањето на овој Правилник од 10 февруари 2005 година се однесува на примена на Меѓународниот стандард за финансиско известување (МСФИ) 1, како и дополнувањето од 29 декември 2005 година за примена на МСФИ 2, 3, 4, 5, 6 и 7.

Промените и дополнувањата на МСС, како и новите МСФИ кои се издадени по усвојувањето на гореспоменатиот Правилник, не се објавени и официјално прифатени во Република Македонија и соодветно на тоа истите не беа применети во подготовката на приложените финансиски извештаи.

Придружните финансиски извештаи на Банката се прикажани во согласност со формата и содржината на билансните шеми објавени во Упатството за видовите и содржината на финансиските извештаи на банките објавено во Службен весник на РМ бр.118/2007 (во понатамашниот текст “Упатство“) кое е засновано на Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи (во понатамашниот текст “Методологија“) објавена во Службен весник на РМ бр.118/2007. Иако горенаведеното Упатство и Методологија, ефективно стапуваат на сила при подготовка на финансиските извештаи со датум на и по 1 јануари 2009 година, раководството на Банката одлучи форматот и содржината на билансните шеми да ги презентира во најголем дел во согласност со горенаведеното Упатство, иако практичното спроведување на одредени аспекти од претходната сметководствена практика со цел да се постигне целосна релевантна концептуална усогласеност со барањата за обелоденувања согласно Упатството и Методологијата се сеуште во тек.

Раководството на Банката го проценува влијанието на промените на МСС, новите МСФИ и нивните толкувања врз финансиските извештаи како и барањата за форматот и содржината на одредени билансни шеми во согласност со Упатството и вреднувањата на средствата, обврските, приходите и расходите во согласност со барањата на Методологијата. Како резултат на тоа, раководството на Банката не изразува експлицитна и безрезервна изјава за усогласеноста на финансиските извештаи како во однос на МСС и МСФИ, кои се применуваат на периодот прикажан во приложените финансиски извештаи, така и во однос на гореспоменатото Упатство и Методологија.

Сметководствените политики кои се применети во составувањето на приложениот биланс на состојба и биланс на успех со состојба на ден 31 декември 2008 година потенцијално значајно се разликуваат од барањата на Методологијата во следново:

- Банката го пресметала износот на исправката на вредноста на финансиските инструменти во согласност со релевантните прописи на НБРМ кои важеа на ден 31 декември 2008 година (Белешка 4.2.2). Наведената сметководствена политика може да условува значајни разлики во однос на вреднувањето на исправката на вредноста и резервациите за проценатата ненаплатливост на финансиските инструменти врз основа на Одлуката за Методологијата (Службен Весник на РМ бр.118/2007) и Одлуката за управување со кредитниот ризик (Службен Весник на РМ бр.17/2008).

2. ОСНОВА ЗА ПРЕЗЕНТИРАЊЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ (продолжение)

Оттука, идната вредност на средствата, обврските, потенцијалните средства и потенцијалните обврски би можеле, доколку таква разлика постои, да се разликуваат од презентираниите износи во случај нивното вреднување да се заснова на користењето на методите и начините на проценка и вреднување на поделните позиции во билансот на состојба онака како што се пропишани во Методологијата.

Со цел да бидат усогласени со презентацијата на тековната година, извесни рекласификации се направени на приложениот биланс на состојба и биланс на успех за 2007 година и истите се подготвени врз основа на ревидираните финансиски извештаи подготвени на ден 31 декември 2007 и за годината што тогаш завршува, а кои беа составени во согласност со Законот за банки и подзаконската регулатива пропишана од страна на НБРМ кои важеа при подготовката на финансиските извештаи за деловната 2007 година.

Оттука, корисниците на овие финансиски извештаи треба истите да ги разгледуваат во корелација со ревидираните финансиски извештаи подготвени за деловната 2007 година, со цел да обезбедат целосни информации за финансиската состојба на Банката. Ваквите рекласификации, како и да е, не резултираа во значајни промени на содржината и форматот на финансиските информации презентирани во финансиските извештаи.

Приложените финансиски извештаи се подготвени во согласност со принципот на историска набавна вредност, освен за вреднувањето на вложувањата во финансиските средства расположливи за продажба кои се вреднуваат по објективна вредност, како и други финансиски средства и финансиски обврски кои се вреднуваат по објективна вредност преку билансот на успех врз основа на претпоставката на принципот на континуитет.

Презентацијата на финансиските извештаи во согласност со сметководствените стандарди кои се применуваат во Република Македонија, бара користење на најдобро можни процени и разумни претпоставки од страна на раководството на Банката, кои имаат ефекти на презентираниите вредности на средствата и обврските, како и на приходите и расходите настанати во периодот на известување. Овие процени и претпоставки се засновани на искуство од минатото и други фактори за кои се верува дека се разумни во околностите и чии резултати претставуваат основа за проценка на сметководствената вредност на средствата и обврските за кои не се достапни податоци од други извори. Стварните резултати можат да се разликуваат од проценетите износи.

Презентираните финансиски извештаи се искажани во илјади македонски денари.

Проценките и претпоставките се разгледуваат на континуирана основа. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој проценката е ревидирана ако истата има влијание само на тој период или пак во периодот на проценка и идните периоди ако ревидираната проценка има влијание на обата периода - тековниот и идниот период.

Информации во однос на значајните области за кои постои неизвесност врз основа на проценка и критичните проценки во примената на сметководствените политики кои имаат најзначаен ефект на износите обелодените во финансиските извештаи се наведени во Белешка 3.16.

Финансиските извештаи на Банката се подготвени во согласност со сметководствените политики образложени во Белешката 3 кон финансиските извештаи.

2. ОСНОВА ЗА ПРЕЗЕНТИРАЊЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ (продолжение)

Придружните финансиски извештаи претставуваат поединечни финансиски извештаи на Банката. На 31 декември 2007 година, Банката поседува 100% сопственост во Стоба Трејд, Скопје. Со оглед дека вложувањето во оваа подружница е нематеријално и истата не беше значајно оперативна, финансиските извештаи на подружницата не се консолидирани и вложувањата се прикажани како вложување во подружници и придружени друштва по набавна вредност намалени за загубите поради оштетување. Во согласност со измените на Законот за банки, горенаведената подружница беше ликвидирани во 2008 година.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

3.1 Приходи и расходи по основ на камати

Приходите и расходите по основ на камати се признаваат во билансот на успех за сите каматоносни инструменти на пресметковна основа, водејќи сметка за неотплатената главница и користејќи го методот на реален принос, базиран на реалната набавна цена.

Приходите од камати вклучуваат и купони стекнати по основ на хартии од вредност за тргување и хартии од вредност кои се чуваат до достасување и пресметан дисконт и премија на благајнички записи и други инструменти кои носат дисконт.

Приходите од камата на нефункционалните кредити и нивните соодветни расходи по основ на исправката на вредност се пресметуваат но истите не се прикажуваат во билансот на успех, туку само пресметковно во билансот на состојба заедно со соодветниот износ на исправката на ваквите кредити.

3.2 Приходи од надоместоци и провизии

Провизиите и надоместоците, со исклучок на надоместоците за одобрување на кредити, генерално се признаваат на пресметковна основа во периодот кога се врши услугата. Останатите надоместоци за одобрување на кредити се разграничуваат и амортизираат за времетраењето на кредитот со примена на методата на ефективна каматна стапка.

3.3 Приходи од дивиденди

Приходите од дивиденди се признаваат кога правото за да се добие дивиденда е востановено за сите акционери кои учествуваат во капиталот на Банката.

3.4 Износи искажани во странска валута

Трансакциите настанати во странска валута се искажани во денари со примена на официјалните курсеви на Народна банка на Република Македонија (“НБРМ”), кои важат на денот на трансакцијата. Средствата и обврските кои гласат на странска валута се искажуваат во денари со примена на официјалните курсеви кои важат на денот на составувањето на Билансот на состојба. Позитивните и негативните курсни разлики кои произлегуваат од претворањето на износите во странска валута, како и во однос на вреднувањето на средствата и обврските во странска валута се вклучени во Билансот на успех во периодот кога тие настануваат.

Превземените и потенцијалните обврски деноминирани во странска валута се преведуваат во денари со примена на официјалните девизни курсеви кои важат на датумот на билансот на состојба.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.5 Финансиски средства

Финансиските средства се класифицирани во следните категории: хартии од вредност за тргување, финансиски средства расположливи за продажба, финансиски средства кои се чуваат до доспевање и кредити на банки и комитенти. Класификацијата зависи од природата и намената на финансиските средства и се одредува во време на нивното почетно признавање. Финансиските средства се признаваат и депривираат на датумот на тргување кога купувањето или продавањето на вложувањето е според договор чии што одредби бараат испорака на вложувањето во договорените временски рамки.

Финансиски инструменти кои се чуваат за тргување

Хартиите од вредност за тргување, кои се состојат од државни записи во домашна валута издадени од Министерството за финансии, се хартии од вредност вклучени во портфолио за кое постои намера за остварување на профит на краток рок. Хартиите од вредност за тргување иницијално се признаваат по набавната вредност и последователно се признаваат според нивната објективна вредност врз основа на нивната пазарна цена.

Сите поврзани реализирани и нереализирани добивки и загуби се вклучени во нето приходот од тргување. Каматата, ако е остварена за време на располагањето со хартиите од вредност за тргување, се евидентира како приход од камата. Купопродажбата на хартиите од вредност за тргување се признава на датумот на тргувањето, што го претставува датумот кога Банката се обврзува да го купи или продаде средството.

Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се оние финансиски средства коишто се чуваат на неопределено време, и истите можат да бидат продадени доколку постои потреба за решавање на проблеми поврзани со ликвидноста или промена на каматните стапки, девизните курсеви или пак цената на акциите. Прикажаното портфолио е составено од сопственички хартии од вредност во банки, финансиски институции и претпријатија, врз кои Банката нема контрола. Финансиските средства расположливи за продажба почетно се признаваат по набавната вредност и потоа последователно се вреднувани според објективната вредност, а врз основа на пазарната вредност или врз основа на износите добиени со примена на методи на парични текови за вложувањата во друштва кои не котираат на берза.

Нереализираните добивки и загуби кои произлегуваат од промена на објективната вредност на финансиските средства расположливи за продажба се признаваат директно во главнината, се додека не се продаде сопственичката хартија од вредност или додека не се оцени дека истата е безвредна, во кој момент кумулативната нереализирана добивка или загуба претходно признаена во главнината се вклучува во нето добивката или загубата за периодот. Пресметаната камата со примена на методата на ефективна каматна стапка како и евентуалните загуби поради оштетување и позитивните и негативните курсни разлики се признаваат во билансот на успех.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.5 Финансиски средства (продолжение)

Финансиски средства кои се чуваат до доспевање

Вложувања во хартии од вредност кои се чуваат до доспевање претставуваат финансиски средства со фиксни или определени плаќања и фиксно доспевање, за кои Банката има намера и можност да ги чува до доспевање. Ако Банката продаде била каков дел од вложувањата кои се чуваат до доспевање кој не би бил нематеријален, во таков случај целата категорија би се рекласифицирала во финансиски средства расположливи за продажба. Овие хартии од вредност се прикажани според амортизираната набавна вредност со примена на методата на ефективната каматна стапка.

Кредити одобрени од Банката

Кредитите одобрени од Банката ги вклучуваат кредитите кога парите се одобрени на комитентите. Кредитите иницијално се признаваат по објективна вредност, вклучувајќи ги сите трансакциски трошоци, а последователно се вреднуваат според амортизираната набавна вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка.

Каматите по основ на кредити одобрени од Банката се вклучени во приходи од камати и истите се признаваат на пресметковна основа.

Кредитите одобрени на комитентите и финансиските институции се прикажани во нето износ намалени за загубата поради оштетување.

Загуби поради оштетување на финансиски средства

Банката проценува на датумот на секој биланс на состојба дали постои објективен доказ дека финансиското средство или група на финансиски средства има загуба поради оштетување.

Во случај на вложувања класифицирани како расположливи за продажба, ако има значајно или пак пролонгирано намалување на нивната објективната вредност под нивната набавна вредност, во таков случај истите се разгледуваат при утврдувањето дали средствата имаат загуба поради оштетување. Доколку постои таков доказ за вложувањата расположливи за продажба, во таков случај, кумулативната загуба – мерена како разлика помеѓу набавната вредност на вложувањето и неговата тековна објективна вредност, намалена за било какви загуби поради оштетување претходно признаени во билансот на успех – се елиминира од главнината и се препознава во билансот на успех. Загубите поради оштетување признаени во билансот на успех на вложувањата кои се вреднуваат преку главнината, не се сторнираат преку билансот на успех. Ако, во подоцнежниот период, објективната вредност на вложувањата класифицирани како расположливи за продажба се зголеми и таковото зголемување може објективно да се врзе со настан кој се случил по препознавањето на загубите поради оштетување во билансот на успех, во таков случај загубите поради оштетување се сторнираат преку билансот на успех.

Износот на загубите поради оштетување за финансиските средства кои се вреднуваат според амортизирана вредност се пресметува како разлика помеѓу сметководствената вредност на средството и сегашната вредност на очекуваните парични приливи дисконтирани според оригиналната ефективна каматна стапка на таквиот финансиски инструмент.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.5 Финансиски средства (продолжение)

Резервации за загуби поради оштетување на кредити и побарувања

Резервациите за загуби поради оштетување на кредитите и побарувањата се утврдуваат доколку постојат објективни докази дека Банката нема да може да ги наплати сите достасани износи по побарувањата според оригиналните договорни услови. Всушност поимот “побарувања” има значење на кредити, договорени обврски како што се акредитиви, гаранции или договорени обврски за зголемување на кредитниот лимит. Резервацијата за загуби поради оштетување по кредити се искажува како намалување на сметководствената вредност на кредитот, додека за вонбилансните ставки, резервацијата се искажува во рамките на ставката резервации. Зголемувањата на резервациите се вршат преку искажаните загуби поради оштетување препознаени во билансот на успех.

Резервациите за загуби поради оштетување на кредитите и на останатите активни билансни и вонбилансни позиции се врши во согласност со Одлуката за утврдување на методологијата за класификација на активните билансни и вонбилансни позиции на банките според степенот на нивната ризичност (“Сл.весник бр.21/2002”) според која Банката е должна да ги класифицира активните билансни и вонбилансни позиции во групи според степенот на нивната ризичност и да изврши проценка на износот на потенцијалните загуби поради оштетување кои се пресметуваат со примена на следните проценти:

<u>Ризична категиорија</u>	<u>Процент</u>
А	0%
Б	10%
В	25%
Г	50%
Д	100%

Во согласност со Одлуката за измените на Одлуката за класификација на активните билансни и вонбилансни позиции на Банката според степенот на нивната ризичност објавена на 29 јуни 2006 година (Службен весник на РМ бр.80/2006), почнувајќи од 31 март 2007 година Банката издвојува посебна резерва за потенцијални загуби од 1% од вкупната кредитна изложеност класифицирана во ризичната категорија “А”.

Резервациите за загуби поради оштетување на кредитите се утврдуваат врз основа на степенот (големината) на ризикот од ненаплативост или специфичниот ризик на ниво на земја, врз основа на следните принципи:

- Поединечните кредитни изложености (ризици) се оценуваат врз основа на видот на кредитобарателот, неговата целокупна финансиска позиција, изворите и евиденцијата за плаќање и надоместивата вредност на обезбедувањето. Резервациите за загуби поради оштетување се мерат и утврдуваат за разликата помеѓу сметководствената вредност на кредитот и неговиот проценет надоместив износ, што всушност ја претставува сегашната вредност на очекуваните готовински текови, вклучувајќи ги и надоместивите износи од гаранции и залог, дисконтирани со ефективна каматна стапка на кредитот.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.5 Финансиски средства (продолжение)

Резервации за загуби поради оштетување на кредити и побарувања (продолжение)

- Ако постојат објективни докази за ненаплативост на кредити во кредитното портфолио кои не може специфично да се идентификуваат, резервациите за загуби поради оштетување се утврдуваат на ниво на ризикот за целокупното кредитно портфолио. Овие загуби се утврдуваат врз основа на историски податоци за кредитните рангирања на кредитокорисниците, и ја одразуваат тековната економска клима во која функционираат кредитокорисниците.
- Загубата по кредит претставува престанок на пресметка на приход од камата согласно договорените услови, а кредитот се класификува како нефункционален заради тоа што договорните обврски за плаќање на главницата и/или каматата се во задоцнување, односно ненаплатени во период поголем од 90 дена. Сите резервации за загуби по кредити се разгледуваат и тестираат најмалку еднаш годишно, и секакви понатамошни промени на износите и времето на очекуваните идни парични приливи во споредба со претходните проценки, резултираат во промена на резервацијата за загуби поради оштетување, која се евидентира како задолжување или одобрување на загубите поради оштетување евидентирани во билансот на успех.
- Кредитот за кој се верува дека е неможно да се наплати, се отпишува наспроти соодветната резервација за загуби поради оштетување. Натомошните наплати се евидентираат како намалување на загубите поради оштетување во билансот на успех.
- Во случај на одобрени кредити на кредитокорисници во земји со зголемен ризик на потешкотии за сервисирање на надворешен долг, се проценува политичката и економската ситуација, и се воспоставуваат дополнителни резервации за ризичност на земја.

Депризнавање на финансиски средства

Банката ги депризнава финансиските средства кога договорните права за стекнување готовина од финансиското средство истекуваат или се пренесуваат на друг ентитет, а со тоа се пренесуваат и значајно сите права и ризици кои произлегуваат од сопственоста.

3.6 Финансиски обврски

Финансиските обврски се класифицираат во согласност со содржината на договорениот аранжман. Финансиските обврски се класифицирани како депозити на банки, финансиски институции и комитенти, обврски по основ на кредити и останати обврски.

Депозити од банки и други финансиски институции и комитенти

Овие финансиски обврски се евидентираат по објективната вредност при иницијалното признавање намалена за трансакциските трошоци, и последователно се вреднуваат по амортизираната набавна вредност.

Обврски по основ на кредити

Обврските по основ на кредити се евидентираат по објективната вредност при иницијалното признавање намалена за трансакциските трошоци. Последователно мерење е според амортизираната набавна вредност, а разликата помеѓу нето приливите и вредноста која се задржува се признава во билансот на успех за времетраењето на кредитот користејќи ја методата на ефективна каматна стапка. Ефективната каматна стапка е стапката која точно го дисконтира очекуваниот тек на идните парични плаќања во текот на очекуваниот век на финансиската обврска.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.6 Финансиски обврски (продолжение)

Останати обврски

Останатите обврски, освен за разграничените трошоци при одобрување на кредити кои се евидентираат по објективната вредност при иницијалното признавање и последователно се вреднуваат по амортизираната вредност, се прикажани во нивните номинални износи.

Депризнавање на финансиските обврски

Банката ги депризнава финансиските обврски единствено кога нејзините обврски се извршени, откажани или застарени.

3.7 Недвижности и опрема

Недвижностите и опремата се евидентирани според набавната вредност, намалена за акумулираната амортизација и акумулираната загуба поради оштетување.

Издатоците направени за замена на дел од недвижностите и опремата што се евидентира одделно, се капитализираат. Останати последователни издатоци се капитализираат само кога ја зголемуваат идната економска корисност на ставката вклучена во дел од недвижностите и опремата. Сите останати издатоци се признаваат како трошоци во билансот на успех кога настануваат.

Амортизацијата на недвижностите и опремата се пресметува по пропорционална метода на начин да се отпише набавната вредност на средствата во текот на нивниот пропишан корисен век на траење. На инвестициите во тек не се пресметува амортизација се до нивното ставање во употреба. Годишните стапки на амортизација се како што следи:

Градежни објекти	2.5% -5%
Мебел и опрема	10% - 25%

Добивките или загубите остварени со отуѓување или ставање надвор од употреба на недвижностите и опремата се определуваат како разлика меѓу приливите од продажба и сметководствената вредност на средството и истите се признаваат во билансот на успех.

Недвижностите и опремата се предмет на годишна анализа за можноста од нивно оштетување. Кога сметководствената вредност на средството е повисока од проценетата надоместувачка вредност, вредноста на средството веднаш се намалува до висината на неговата надоместувачка вредност.

3.8 Нематеријални средства

Нематеријалните средства се посебно набавени средства и истите се евидентираат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација, како и акумулираната загуба поради оштетување, доколку постои. Нематеријалните средства вклучуваат компјутерски софтвер кој е набавен одделно од хардверот. Трошокот за софтверот се амортизира со употреба на праволиниска метода на проценетиот век на траење кој изнесува 5 години. На крајот на секоја година Банката врши анализа на сметководствените вредности на нематеријалните средства и проценува дали постојат индикации кои укажуваат дека средствата се оштетени. Доколку постојат било какви навестувања, се утврдува проценетата надоместувачка вредност на средството и доколку истата е помала од сметководствената вредност, сметководствената вредност на средството се намалува до неговата надоместувачка вредност.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.9 Загуби поради оштетување на материјалните и нематеријалните средства

Раководството на Банката редовно ги разгледува сметководствените вредности на материјалните и нематеријалните средства. Доколку постојат било какви навестувања дека овие средства се оштетени, се проценува надоместувачката вредност на средството со цел да се одреди степенот на загуба поради оштетување. Доколку проценетата надоместувачка вредност на средството е помала од сметководствената вредност, сметководствената вредност на средството се намалува до неговата надоместувачка вредност. Загубата поради оштетување се признава како трошок во тековниот период. Анулирањето на загубата поради оштетување се признава веднаш како приход.

3.10 Преземени средства по основ на ненаплатени побарувања

Преземените средства вклучуваат недвижности и опрема кои се стекнати преку постапка на преземање како би се исполниле обврските, целосно или делумно, за соодветниот кредит и истите се прикажани во ставката преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања. Овие средства почетно се признаваат по пониската вредност од набавната вредност на кредитот, вклучувајќи ги трансакциските трошоци (обично набавната вредност на кредитот е вредноста наведена во актот донесен од страна на надлежен орган од кој произлегува правниот основ за стекнување на сопственост) и објективната вредност намалена за проценетите трошоци за продажба одредена од страна на овластен проценител на датумот на преземањето на средството.

По почетното признавање, најмалку еднаш годишно преземените средства се анализираат за загуби поради оштетувања и истите се мерат по пониската вредност од сметководствена вредност намалена за проценетите трошоци за продажба и акумулираниот износ на оштетувањата.

3.11 Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти вклучуваат готовина и ностро сметки кои претставуваат депозити по видување и пласмани кај други банки и финансиски институции, износи кај НБРМ и други финансиски средства како што се благајнички и други записи, како високо ликвидни средства кои доспеваат во рок од 3 месеци и со незначителни промени на објективната вредност.

3.12 Средства од комисионо работење

Банката управува со средства во име и за сметка на правни лица и граѓани и ги чува и пласира во различни финансиски инструменти врз основа на насоките на комингентите. Банката добива надомест за овие услуги. Средствата од комисионото работење не претставуваат средства на Банката и истите не се препознаени во финансиските извештаи. Банката не е изложена на било каков ризик за ваквите средства, со оглед на тоа дека не ги гарантира истите.

3.13 Резервации

Резервациите се признаваат во случај кога Банката има тековни обврски (законски или конструктивни) како резултат на минати настани и притоа е веројатно дека Банката ќе биде обврзана истите да ги плати и износот на обврската може веродостојно да се процени. Износот признаен како резервација ја претставува најдобрата проценка на потребниот износ за подмирување на тековната обврска на датумот на билансот на состојба, земајќи ги во предвид ризиците и неизвесностите кои ја опкружуваат обврската.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.13 Резервации (продолжение)

Онаму каде што резервацијата се мери со користење на проценетите парични текови за подмирување на тековната обврска, нејзината сметководствената вредност претставува сегашна вредност на тие парични текови.

Користи за вработените

Придонесите за здравствено, пензиско и социјално осигурување од бруто плати и нето платите се плаќаат од страна на Банката во текот на годината според законските прописи. Ваквите придонеси претставуваат дефинирани планови за бенефиции и се признаваат како трошок кога вработените извршуваат услуги. Не постојат дополнителни обврски според овие планови.

Во согласност со законските барања, колективниот договор и интерните правилници Банката има обврска на своите вработени да им исплати отпремнина при пензионирање во висина на две просечни месечни плати. Отпремнините на вработените се третираат како дефинирани пензиски планови. Обврските за отпремнини се признаени во билансот на состојба врз основа на актуарска проценка и претставуваат сегашна вредност на дефинираните обврски спрема вработените намалени за фер вредноста на планираните средства (тековно нема такви препознаени средства) коригирана за сите непризнаени актуарски добивки и загуби намалени за трошокот за минати услуги кој сеуште не е признаен. Дефинираните обврски за користи на вработените се пресметуваат на годишно ниво од страна на независен актуар со примена на кредитната метода на проектирана единица.

3.14 Оданочување

Обврската за тековен данок се пресметува врз основа на оданочивата добивка за годината. Оданочивата добивка се разликува од добивката во билансот на успех бидејќи ги исклучува ставките на приходи и трошоци кои се оданочиви или се одбитни ставки во други години и исто така ги исклучува ставките кои никогаш не се оданочуваат или одбиваат. Обврската на Банката за тековен данок е пресметана со употреба на пропишаните даночни стапки кои важат или се значајно во примена на денот на Билансот на состојба.

Одложениот данок се признава на разликите помеѓу сметководствената вредност на средствата и обврските во финансиските извештаи и нивната соодветна даночна основа употребена при пресметката на оданочивата добивка, и се евидентира со примена на методот на обврска. Одложените даночни обврски се признава за сите оданочиви времени разлики а одложено даночно средство се признава за сите одбитни временски разлики и тоа во обем во кој што постои веројатност дека ќе постои доволно идна даночна добивка во однос на која ќе може да се искористат временските разлики како одбитна ставка.

Одложените даночни средства и обврски се вреднуваат според даночните стапки кои се очекува да се применат во периодот во кој обврските се исплатени или средствата се реализирани, а произлегуваат од пропишаните даночните стапки (и закони за даноци) коишто важат на денот на билансот на состојбата.

3.15 Наеми

Средствата дадени под закуп по основ на оперативни наеми се вклучени во билансот на состојба како недвижности. Приходите по основ на наемнини од недвижностите дадени под закуп се признаваат во билансот на успех на праволиниска основа во рамките на времетраењето на наемот.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.16 Критични сметководствени проценки и претпоставки

Најзначајните области за кои се потребни проценки и претпоставки се:

Објективна вредност на финансиските инструменти

Објективната вредност на финансиските инструменти кои не котираат на активните пазари се определува со користење на интерни техники за вреднување. Тие вклучуваат користење на методи на сегашна вредност, модели врз основа на параметри кои се достапни. Сите модели на вреднување најпрво се потврдуваат пред да бидат користени како основа за финансиско известување и периодично се разгледуваат од страна на квалификуван персонал кој што е независен во однос на областа за која е креиран моделот. Каде што е можно, Банката ги споредува вреднувањата добиени од различните модели со оние кои котираат на активни пазари на слични инструменти, и со стварните вредности кога истите се реализираат, со цел понатаму да ги потврди и стандардизира моделите. Голем број на различни фактори се вклучени во моделите, вклучувајќи стварни или проценети пазарни цени и стапки, како што се временска вредност и непостојаност, пазарни услови и ликвидност.

Банката ги применува моделите конзистентно од еден до друг период, обезбедувајќи споредливост и континуитет на вреднувањата низ периодите, но оценката на објективната вредност инхерентно инволвира значаен степен на проценување.

Во Република Македонија не постои доволно пазарно искуство, стабилност и ликвидност за купување и продажба на побарувањата и другите финансиските средства и обврски, за кои не постојат официјално објавени пазарни цени.

Раководството врши проценка на вкупната изложеност на ризик така што кога е проценето дека постојат навестувања дека евидентираната книговодствена вредност нема да може да биде реализирана, во тој случај се признава резервација. Според мислењето на раководството, искажаните сметководствени вредности на средствата кои не котираат на активниот пазар всушност ги претставуваат највалидните и најкорисните вредности за известување кои важат под сегашните пазарни околности.

Исправка на вредноста на кредитите

Банката на секои три месеци врши анализа на кредитните портфолија со цел да се процени дали постојат индикации за оштетување на кредитите. Во одредувањето дали загубата поради оштетување треба да се евидентира во билансот на успех, Банката донесува оценка за тоа дали постојат некои видливи показатели кои укажуваат на намалување на идните парични текови од кредитното портфолио пред намалувањето да биде идентификувано на поединечниот кредит во тоа портфолио. Овој доказ може да вклучува видливи показатели кои укажуваат дека постојат негативни промени во способноста за плаќање на кредитот од страна на кредитокорисникот или неможноста за плаќање е резултат на неповолните економски состојби во земјата кои директно влијаат врз способноста на кредитокорисникот да ги подмири своите обврски во предвидениот рок.

3. ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (продолжение)

3.16 Критични сметководствени проценки и претпоставки (продолжение)

Исправка на вредноста на кредитите (продолжение)

Раководството користи проценки врз основа на историското искуство за загуби кои се однесуваат на средства кои имаат карактеристики на кредитен ризик и постоење на објективен доказ за оштетување кои се слични на оние во портфолиото кога ги планира идните парични текови. Методологијата и претпоставките користени за проценка на износот и времето на идните парични текови се анализира на редовна основа со цел да се намалат разликите меѓу проценетата загуба и искуството од стварните загуби.

Корисен век на материјалните и нематеријалните средства

Раководството на Банката го одредува проценетиот корисен век и соодветниот трошок за амортизација на материјалните и нематеријалните средства. Соодветноста на проценетиот корисен век се анализира на годишно ниво или секогаш кога постојат индикации за значајни промени во користените претпоставки, како што се предвидениот технолошкиот развој, факторите кои влијаат на економијата во поширокото опкружување и индустријата.

АктUARски претпоставки во однос на дефинираните планови за користи на вработените

Евентуалните трошоци кои Банката би ги имала по основ на дефинираните планови зависат првенствено од вистински очекуваните идни искуства а особено од промената на дисконтната стапка и зголемувањето на платите. Други фактори исто така можат да ја сменат вкупната обврска по оваа основа како што се бројот на вработените кои предвреме во однос на пензионирањето ја напуштаат Банката и бројот на нови вработени.

Финансиска криза

Неодамнешниот развој на финансиските пазари може да влијае врз идните парични текови на Банката во однос на она што би се очекувало при регуларен интерес на јавноста. Како резултат на тоа, идните парични текови се предмет на можни флукуации и дали таквите флукуации се значајни во однос на претходно очекуваните парични текови, останува неизвесно.

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ

4.1 Управување со финансиски ризик

Активностите на Банката ја изложуваат кон различни финансиски ризици, а тие активности опфаќаат анализа, евалуација, прифаќање и управување со одреден степен на ризик или комбинација на ризици. Преземањето ризик е основа на финансиското работење, а оперативните ризици се неизбежна последица на вршењето на деловните активности. Затоа, целта на Банката е да постигне соодветна рамнотежа помеѓу ризикот и приносот како и да ги минимизира потенцијалните негативни ефекти врз финансиските перформанси на Банката.

Политиките за управување со ризиците на Банката се така дизајнирани да можат да ги идентификуваат и анализираат овие ризици, да постават соодветни лимити за ризиците и соодветни контроли, како и да ги следат ризиците и придржувањето кон лимитите со помош на сигурни и современи информациона системи. Банката редовно ги ревидира своите политики за управување со ризици и системите за да ги одрази промените на пазарите, производите и најдобрите практики.

Организациската структура на раководењето со ризици на Банката осигурува постоење на јасни линии на одговорност, ефикасна сегрегација на должности и превенција на судири на интереси на сите нивоа, вклучувајќи ги Управниот одбор, извршниот и вишиот менаџмент, како и помеѓу Банката и НБГ Групаацијата, нејзините клиенти и сите други поврзани субјекти. Во рамките на Банката, активностите за раководење со ризици главно се одвива на следниве нивоа:

- Стратешко ниво опфаќа функции на раководење со ризици што ги извршува Управниот одбор. Тоа се однесува на одобрување на стратегија за ризици, дефинирање на ризиците, профилот и апетитот за ризици на Банката, како и профилот за преземање ризици заради остварување позитивен резултат и други политики и внатрешни инструкции на високо ниво поврзани со ризиците.
- Тактичко ниво опфаќа функции на раководење со ризици што ги извршуваат Генералните директори, извршниот и вишиот менаџмент. Тоа се однесува на одобрување на политики за ризици и процедури за раководење со посебни ризици и воведување на соодветни системи и контроли за да се обезбеди дека севкупната релација помеѓу ризикот и остварување позитивен резултат останува во рамките на прифатливо ниво. Општо земено, во оваа категорија спаѓаат активностите за раководење со ризици што ги извршува Дирекцијата за раководење со ризици на Банката, како и други критични функции на поддршка.
- Оперативно ниво опфаќа раководење со ризици на местото каде тие всушност се создаваат. Соодветните активности се извршуваат од поединци кои преземаат ризик во име на организацијата. Раководењето со ризици на ова ниво се спроведува преку соодветни контроли содржани во соодветните оперативни процедури и инструкции определени од менаџментот.

Најважните видови на ризици се кредитниот ризик, ликвидносниот ризик, пазарниот ризик и оперативниот ризик.

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2 Кредитен ризик

Банката презема изложеност кон кредитен ризик, којшто претставува ризик од финансиска загуба која произлегува од неможноста должникот да ги исполни условите од договорот со Банката или да не постапи според договореното. Кредитниот ризик е најважниот ризик за работењето на Банката, затоа менаџментот внимателно ја раководи нејзината изложеност кон кредитниот ризик. Кредитните изложености главно произлегуваат од активностите за кредитирање што резултираат во кредити и аванси. Исто така, постои кредитен ризик во вонбилансните финансиски инструменти, како што се одобрените лимити на претпријатија и население, гаранциите и акредитивите.

4.2.1 Мерење на кредитен ризик, лимити и политики на намалување на ризиците

Иницијално, при одобрување на кредит или друга кредитна изложеност, кредитоспособноста на клиентите се оценува од страна на соодветните Кредитни тела во зависност од видот и износот на изложеноста. Управување со кредитниот ризик на Банката кое подразбира мерење, следење и контрола на овој ризик се врши од страна на следниве тела: Одбор за управување со ризици и Комисија за класификација на актива и резервација за потенцијални обврски и загуби, и тоа главно се базира на извештаи и анализи изготвени од страна на Секторот за истражување, статистика и управување со ризици. Информации и податоци во врска со кредитниот ризик се доставуваат на редовна основа до Управниот одбор.

Банката го следи исполнувањето на воспоставените интерни и законски лимити и ги контролира концентрациите на кредитниот ризик. Лимитите на кредитен ризик во однос на еден кредитокорисник, во однос на внатрешни лица, акционери со над 5% од акциите со право на управување, поединечни друштва во кои Банката има капитален влог како и големи кредитни изложености се поставени во Стратегијата за ризици на Банката, којашто се одобрува и ревидира од страна на Управниот одбор, и истите се во согласност со законските прописи. Банката го структурира нивото на кредитен ризик кон домашни и странски банки така што воспоставува лимити на ризична изложеност кои се предмет на годишно или почесто ревидирање кога тоа се смета за неопходно. Ризикот од концентрација се следи на редовна основа и тоа по производ, географски и индустриски сегмент.

Банката имплементира различни практики за намалување на кредитниот ризик. Вообичаена пракса е прифаќање на соодветно обезбедување за дадените кредити. Поважните типови на обезбедување за кредити и други кредитни изложености се:

- хипотеки врз станбени објекти,
- деловни средства, залихи и побарувања,
- финансиски инструменти како што се должнички и сопственички хартии од вредност.

4.2.2 Политики за оштетување и резервации

Внатрешните рејтинг системи повеќе се фокусираат на мапирање на кредитен квалитет при започнување на кредитирањето и инвестиционите активности. Спротивно од тоа, резервациите за оштетување се признаваат за потребите на финансиско известување само за загуби коишто се генерирани на датумот на изготвување на билансот на состојба врз основа на објективни докази за оштетување.

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2. Кредитен ризик (продолжение)

4.2.2 Политики за оштетување и резервации (продолжение)

Резервациите за оштетување прикажани во билансот на состојба на крајот на годината произлегуваат од различните рејтинг оцени. Меѓутоа, најголемиот дел од резервациите за оштетување произлегува од последните два рејтинга. Табелата подолу ги прикажува категориите за кредитен рејтинг на Банката:

<u>Претпријатија</u>	<u>Критериуми</u>	<u>Мапирање</u>
Ризична категорија А	Должник којшто најверојатно нема да доцни со плаќање и должник којшто отплаќа навремено, или со задоцнување од 15 дена. Кредитната изложеност е обезбедена со првокласно обезбедување.	Задоволителен ризик
Ризична категорија Б	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од 30 дена, а вообичаено 31-90 дена. Без разлика на привремената слаба финансиска позиција, не постојат знаци за понатамошно влошување.	Следење
Ризична категорија В	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од 31-90 дена, а вообичаено 91-180 дена. Должникот се оценува дека има несоодветни готовински текови за исполнување на своите обврски.	Следење
Ризична категорија Г	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од 91-180 дена, а вообичаено 181-365 дена. Должникот е неликвиден и несолвентен, а има прифатливо обезбедување.	Потстандард
Ризична категорија Д	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од повеќе од 365 дена или воопшто не ја отплаќа истата. Вообичаено кредитна изложеност кон должник спрема кого е започната стечајна или ликвидациска постапка. Без обезбедување или со лошо обезбедување.	Потстандард

<u>Население</u>	<u>Критериуми</u>	<u>Мапирање</u>
Ризична категорија А	Должник којшто којшто отплаќа навремено, или со задоцнување од 1-30 дена.	Задоволителен ризик
Ризична категорија Б	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од 31-90 дена.	Следење
Ризична категорија В	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од 91-180 дена.	Следење
Ризична категорија Г	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од 181-365 дена.	Потстандард
Ризична категорија Д	Должник којшто ја отплаќа својата обврска со задоцнување од повеќе од 365 дена или воопшто не ја отплаќа истата.	Потстандард

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2. Кредитен ризик (продолжение)

4.2.2 Политики за оштетување и резервации (продолжение)

Системот на внатрешен рејтинг му помага на менаџментот да утврди дали постојат објективните докази за оштетување врз основа на следниве критериуми поставени од страна на Банката:

- деликвентност во договорни плаќања на главница или камати;
- потешкотии во готовински текови за кредитокорисникот;
- непочитување на кредитни договори или услови;
- започнување на стечајна постапка;
- влошување на конкурентната позиција на кредитокорисникот и
- влошување на вредноста на обезбедувањето.

Согласно политиките на Банката се врши ревидирање на индивидуалните финансиски средства што се над праговите на материјалност најмалку годишно или поредовно кога тоа го налагаат индивидуалните околности. Резервите за оштетување на индивидуални оценети ставки се утврдуваат преку евалуација на генерирана загуба на датумот на изготвување на билансот на состојба врз индивидуална основа, и се применуваат на сите индивидуално значајни ставки.

Оценката нормално го зема во предвид обезбедувањето како и предвидените приноси од таа индивидуална ставка.

Колективно оценетите резерви за оштетување се обезбедуваат за портфолија на хомогени средства што индивидуално се под праговите за материјалност.

4.2.3 Максимална изложеност кон кредитен ризик пред обезбедување

	Во илјади денари	
	Максимална изложеност	
	31 декември	31 декември
	2008	2007
Изложеност на кредитен ризик на билансна актива		
Парични средства и парични еквиваленти	2,969,997	5,421,975
Средства за тргување	258,350	253,301
Кредити на и побарувања од банки	1,704,625	5,253,714
Кредити на и побарувања од други коминтенти	41,846,539	32,917,403
Вложување во хартии од вредност	3,728,886	3,961,725
Останати побарувања	341,660	338,023
	<u>50,850,057</u>	<u>48,146,141</u>
Изложеност на кредитен ризик на вонбилансни ставки		
Финансиски гаранции	3,438,476	2,019,165
Стендбај акредитиви	519,246	1,001,711
Обврски за одобрување кредити	7,361,064	7,332,304
Останати вонбилансни ставки	722,466	286,274
	<u>12,041,252</u>	<u>10,639,454</u>
Вкупна максимална изложеност на кредитен ризик	<u><u>62,891,309</u></u>	<u><u>58,785,595</u></u>

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2 Кредитен ризик (продолжение)

4.2.3 Максимална изложеност кон кредитен ризик пред обезбедување (продолжение)

Парично покритие, недвижен имот, автомобили, државни обврзници, залог на машини и друг подвижен имот се прифаќаат како обезбедување за кредитните изложености.

Станбените кредити и потрошувачките кредити во износ над ЕУР 5,000 се целосно обезбедени со хипотека на недвижен имот (станбен и деловен простор) и тоа со коефициент на износ на кредит во однос на вредност на обезбедување до 75%. Исто така, како обезбедување за овие кредити може да се прифати и залог на депозит и државни обврзници.

Авто кредитите (опфатени во категоријата потрошувачки кредити) се обезбедени со залог на автомобили.

Корпоративните кредити и кредитните линии за мали бизниси се обезбедуваат со различни видови на обезбедување: станбен простор, деловен простор, автомобили, залог на машини и друг подвижен имот, гаранции од првокласни банки, корпоративни гаранции и лични меници, притоа имајќи го предвид квалитетот на обезбедувањето и коефициентот на покриеност на кредитот со обезбедување.

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2 Кредитен ризик (продолжение)

4.2.4 Кредити и аванси

Кредитите и авансите се сумирани подолу:

	Ниту достасани ниту оштетени	Достасани но не оштетени	Индивид, оштетени кредити	Бруто	Резервација за индивид. оштетени кредити	Резервација за групно оштетени кредити	Во илјади денари	
							Вкупно оштетување	Нето
31 декември 2008								
Кредитни								
картички	2,205,338	290,012	-	2,495,350	-	(119,972)	(119,972)	2,375,378
Потрошувачки	14,302,802	2,474,271	-	16,777,073	-	(819,553)	(819,553)	15,957,520
Станбени	4,167,070	1,027,866	-	5,194,936	-	(56,131)	(56,131)	5,138,805
Мали								
претпријатија	4,608,165	2,266,084	2,905,563	9,779,812	(2,614,276)	-	(2,614,276)	7,165,536
Корпоративен								
сектор	6,079,362	3,934,301	4,241,157	14,254,820	(3,045,520)	-	(3,045,520)	11,209,300
Вкупно	31,362,737	9,992,534	7,146,720	48,501,991	(5,659,796)	(995,656)	(6,655,452)	41,846,539
Заеми на банки	1,657,682	76,036	-	1,733,718	-	(29,093)	(29,093)	1,704,625
	<u>33,020,419</u>	<u>10,068,570</u>	<u>7,146,720</u>	<u>50,235,709</u>	<u>(5,659,796)</u>	<u>(1,024,749)</u>	<u>(6,684,545)</u>	<u>43,551,164</u>

	Ниту достасани ниту оштетени	Достасани но не оштетени	Индивид, оштетени кредити	Бруто	Резервација за индивид. оштетени кредити	Резервација за групно оштетени кредити	Во илјади денари	
							Вкупно оштетување	Нето
31 декември 2007								
Кредитни								
картички	1,519,095	406,184	-	1,925,279	-	(61,504)	(61,504)	1,863,775
Потрошувачки	10,455,370	2,515,643	-	12,971,013	-	(490,334)	(490,334)	12,480,679
Станбени	2,500,311	821,733	-	3,322,044	-	(62,018)	(62,018)	3,260,026
Мали								
претпријатија	3,909,233	2,215,964	1,941,339	8,066,536	(1,517,340)	-	(1,517,340)	6,549,196
Корпоративен								
сектор	5,555,020	3,024,479	4,138,081	12,717,580	(3,953,853)	-	(3,953,853)	8,763,727
Вкупно	23,939,029	8,984,003	6,079,420	39,002,452	(5,471,193)	(613,856)	(6,085,049)	32,917,403
Заеми на банки	5,202,346	77,435	-	5,279,781	-	(26,067)	(26,067)	5,253,714
	<u>29,141,375</u>	<u>9,061,438</u>	<u>6,079,420</u>	<u>44,282,233</u>	<u>(5,471,193)</u>	<u>(639,923)</u>	<u>(6,111,116)</u>	<u>38,171,117</u>

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2 Кредитен ризик (продолжение)

4.2.4 Кредити и аванси (продолжение)

(а) Кредити и аванси кои не се ниту достасани ниту оштетени

Сите кредити и аванси кои не се ниту достасани ниту оштетени се групирани во задоволителен ризик врз основа на критериумите на интерниот систем на рангирање на кредитниот квалитет.

(б) Кредити и аванси кои се достасани но не се оштетени на индивидуална основа

	До 30 дена	31- 60 дена	61- 90 дена	91-180 дена	180-365 дена	1-2 години	Во илјади денари преку 2 години	Вкупно
31 декември 2008								
Кредитни картички	127,913	32,356	24,566	105,177	-	-	-	290,012
Потрошувачки	1,011,101	400,340	235,433	480,237	128,816	218,344	-	2,474,271
Станбени	741,108	160,139	70,970	21,323	-	34,326	-	1,027,866
Мали претпријатија	1,776,640	395,604	93,840	-	-	-	-	2,266,084
Корпоративен сектор	3,201,612	402,130	330,559	-	-	-	-	3,934,301
Вкупно	6,858,374	1,390,569	755,368	606,737	128,816	252,670	-	9,992,534
Заеми на банки	-	-	-	-	-	-	76,036	76,036
	6,858,374	1,390,569	755,368	606,737	128,816	252,670	76,036	10,068,570

	До 30 дена	31- 60 дена	61- 90 дена	91-180 дена	180-365 дена	1-2 години	Во илјади денари преку 2 години	Вкупно
31 декември 2007								
Кредитни картички	295,992	46,674	10,743	52,775	-	-	-	406,184
Потрошувачки	1,413,448	370,391	189,390	283,450	159,307	99,657	-	2,515,643
Станбени	545,417	147,659	35,316	70,824	1,957	-	20,560	821,733
Мали претпријатија	1,510,646	473,205	232,113	-	-	-	-	2,215,964
Корпоративен сектор	2,332,594	265,340	426,545	-	-	-	-	3,024,479
Вкупно	6,098,097	1,303,269	894,107	407,049	161,264	99,657	20,560	8,984,003
Заеми на банки	-	-	-	-	-	-	77,435	77,435
	6,098,097	1,303,269	894,107	407,049	161,264	99,657	97,995	9,061,438

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2 Кредитен ризик (продолжение)

4.2.4 Кредити и аванси (продолжение)

(б) Кредити и аванси кои се достасани но не се оштетени на индивидуална основа (продолжение)

Објективната вредност на обезбедувањето е базирано на техники на вреднување кои се вообичаено употребувани за слични средства. Вкупната објективна вредност на обезбедувањето за потрошувачки кредити изнесува 9,286,042 илјади денари (2007: 7,103,970 илјади денари); за станбени кредити 12,413,687 илјади денари (2007: 8,529,484 илјади денари).

Вредноста на обезбедувањето за корпоративното портфолио е прикажана во табелата подолу:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Пари	711,232	297,633
Гаранции	4,922,463	2,719,217
Подвижен имот	16,700,080	8,573,319
Недвижен имот	<u>40,286,729</u>	<u>28,621,092</u>
Вкупно	<u>62,620,504</u>	<u>40,211,261</u>

Реструктурирани кредити и аванси

Банката го реструктурира кредитот даден на комингентот како резултат на намалување на неговата кредитоспособност, и тоа ако има:

- (а) Продолжување на достасаноста на главницата и каматата
- (б) Намалување на каматната стапка на одобриениот кредит
- (в) Намалување на износот на долгот, главницата или каматата
- (г) Прави други договарања кои го ставаат комингентот во подобра финансиска состојба.

По реструктурирањето на кредитот, Банката врши финансиска анализа на комингентот и ги оценува неговите способности да оствари парични приливи неопходни за отплата на главницата на кредитот и соодветната камата.

Во текот на 2008 и 2007 година, Банката не изврши реструктурирања на било кој од кредитите.

4.2.5 Преземени средства по основ на ненаплатени побарувања во текот на годината

Во текот на 2008 година, Банката ангажираше две надворешни проценителски куќи кои извршија проценка на целокупните превземени средства со цел да се утврди нивната објективна вредност.

Во овој период, Банката продаде 54 средства (2007: 30 средства) со вкупна вредност од 132,525 илјади денари (2007: 121,124 илјади денари), а превзеде 5 објекти (2007: 10 објекти) со вкупна вредност од 16,397 илјади денари (2007: 18,987 илјади денари). Превземени се активности за подготовка на средствата превземени во текот на 2008 година за продажба бидејќи генералната политика на Банката е овие објекти да се продадат во период од 3 години. Во ретки случаи Банката ги користи ваквите објекти за сопствени активности.

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2 Кредитен ризик (продолжение)

4.2.6 Концентрација на ризици на финансиски средства со изложеност на кредитен ризик

(а) Географски сектори

Следната табела ја прикажува главната кредитна изложеност на Банката по географски региони со состојба на 31 декември 2008 и 2007 година. За потребите на оваа табела, Банката ја алоцира изложеноста по региони врз основа на домицилната земја на договорната страна.

	Во илјади денари						
	Грција	Македонија	Западна Европа	САД и Канада	ЈИ Европа	Австралија и Јапонија	Вкупно
31 декември 2008							
Пари.средства и пари.еквиваленти	-	2,969,997	-	-	-	-	2,969,997
Средства за тргување	-	199,732	-	49,861	8,757	-	258,350
Кредити на и поб. од банки	5,304	383,375	897,652	219,405	104,015	94,874	1,704,625
Кредити на и поб. од др. коминтен.	-	41,846,539	-	-	-	-	41,846,539
Вложувања во хартии од вредност	-	3,697,829	31,057	-	-	-	3,728,886
Останати побарувања	-	341,660	-	-	-	-	341,660
	<u>5,304</u>	<u>49,439,132</u>	<u>928,709</u>	<u>269,266</u>	<u>112,772</u>	<u>94,874</u>	<u>50,850,057</u>
31 декември 2007							
Пари.средства и пари.еквиваленти	-	5,421,975	-	-	-	-	5,421,975
Средства за тргување	-	226,690	-	-	26,611	-	253,301
Кредити на и поб. од банки	5,075	45	3,838,247	510,741	236,034	663,572	5,253,714
Кредити на и поб. од др. коминтен.	-	32,917,403	-	-	-	-	32,917,403
Вложувања во хартии од вредност	-	3,930,668	31,057	-	-	-	3,961,725
Останати побарувања	-	338,023	-	-	-	-	338,023
	<u>5,075</u>	<u>42,834,804</u>	<u>3,869,304</u>	<u>510,741</u>	<u>262,645</u>	<u>663,572</u>	<u>48,146,141</u>

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.2 Кредитен ризик (продолжение)

4.2.6 Концентрација на ризици на финансиски средства со изложеност на кредитен ризик (продолжение)

(б) *Индустриски сектор*

Следната табела ја анализира главната кредитна изложеност на Банката по индустриски сектори во кои припаѓаат договорните страни.

	Финансиски институции	Тугунска, прехранбена и индустрија за пијалоци	Во илјади денари											
			Трговија	Метална индустрија	Градежништво	Текстилна и кожарска индустрија	Земјоделство, рударство и риболов	Транспорт	Услуги	Електро-стопанство	Јавен сектор	Население	Останато	Вкупно
31 декември 2008														
Парични средства	2,969,997	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,969,997
Сред. за тргување	176,973	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81,377	-	-	258,350
Кредити-банки	1,704,625	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,704,625
Кредити-др. комин.	297	2,199,967	4,546,647	3,495,165	1,226,546	965,319	941,364	582,523	-	796,324	648,342	23,739,138	2,704,907	41,846,539
Хартии од вредност	3,669,775	-	2,021	19,519	-	10,850	10,296	2	-	-	16,423	-	-	3,728,886
Останати побарувања	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	341,660	341,660
	<u>8,521,667</u>	<u>2,199,967</u>	<u>4,548,668</u>	<u>3,514,684</u>	<u>1,226,546</u>	<u>976,169</u>	<u>951,660</u>	<u>582,525</u>	<u>-</u>	<u>796,324</u>	<u>746,142</u>	<u>23,739,138</u>	<u>3,046,567</u>	<u>50,850,057</u>
31 декември 2007														
Парични средства	5,421,975	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,421,975
Сред. за тргување	26,611	-	-	-	-	-	-	-	-	-	226,690	-	-	253,301
Кредити-банки	5,253,714	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,253,714
Кредити-др. комин.	451	1,754,913	3,861,295	1,975,969	1,038,436	691,738	675,861	641,516	-	1,199,157	504,226	17,466,151	3,107,690	32,917,403
Хартии од вредност	72,016	-	2,919	19,580	-	14,742	-	227	-	-	3,838,602	-	13,639	3,961,725
Останати побарувања	-	-	156,976	-	22,389	-	20,125	-	43,177	-	62	82,759	12,535	338,023
	<u>10,774,767</u>	<u>1,754,913</u>	<u>4,021,190</u>	<u>1,995,549</u>	<u>1,060,825</u>	<u>706,480</u>	<u>695,986</u>	<u>641,743</u>	<u>43,177</u>	<u>1,199,157</u>	<u>4,569,580</u>	<u>17,548,910</u>	<u>3,133,864</u>	<u>48,146,141</u>

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.3 Пазарен ризик

Банката е изложена на пазарен ризик, што е ризик дека објективната вредност или идните готовински текови на некој финансиски инструмент ќе флукутираат поради промени во пазарните цени. Пазарните ризици произлегуваат од отворени девизни, каматни и позиции од капитални производи, од кои сите се изложени на општите и специфичните пазарни движења и промени во волатилноста на пазарните стапки или цените (како што се каматните стапки, кредитни маргини, девизен курс и цени на капитал).

4.3.1 Девизен ризик

Банката е изложена на ефектите од флукутации на важечките девизни курсеви кои имаат влијание врз нејзината финансиска позиција и готовински текови. Банката определува лимити на изложеност по валута и агрегатно за сите валути кои се однесуваат и за дневни и за позиции “преку ноќ”, а кои се следат на редовна основа. Табелите подолу ја сумираат изложеноста на Банката кон ризикот од девизен курс на 31 декември 2008 и 2007 година.

	Во илјади денари					
	31 декември 2008					
	<u>ЕУР</u>	<u>УСД</u>	<u>Други</u> <u>валути</u>	<u>Вкупно</u> <u>странски</u> <u>валути</u>	<u>Во</u> <u>денари</u>	<u>Вкупно</u>
СРЕДСТВА						
Парични средства и парични еквиваленти	2,727,728	57,437	74,071	2,859,236	6,940,515	9,799,751
Средства за тргување	55,494	49,861	8,845	114,200	144,150	258,350
Кредити на и поб. од банки	492,619	575,520	255,700	1,323,839	380,786	1,704,625
Кредити на и поб. од други комитенти	24,973,671	1,374,637	223,075	26,571,383	15,275,156	41,846,539
Вложувања во хартии од вредност	3,592,235	-	-	3,592,235	136,651	3,728,886
Останати побарувања	352	-	-	352	341,308	341,660
Вкупно средства	<u>31,842,099</u>	<u>2,057,455</u>	<u>561,691</u>	<u>34,461,245</u>	<u>23,218,566</u>	<u>57,679,811</u>
ОБВРСКИ						
Депозити на банки и финансиски институции	888,003	5,909	108,810	1,002,722	501,489	1,504,211
Депозити на комитенти	23,332,794	1,967,822	814,836	26,115,452	21,173,448	47,288,900
Обврски по кредити (вкл. субординирани обврски)	2,811,225	50,792	98,377	2,960,394	108,927	3,069,321
Останати обврски	116,177	67,576	72,909	256,662	646,949	903,611
Вкупно обврски	<u>27,148,199</u>	<u>2,092,099</u>	<u>1,094,932</u>	<u>30,335,230</u>	<u>22,430,813</u>	<u>52,766,043</u>
Нето девизна позиција:	<u>4,693,900</u>	<u>(34,644)</u>	<u>(533,241)</u>	<u>4,126,015</u>	<u>787,753</u>	<u>4,913,768</u>

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.3 Пазарен ризик (продолжение)

4.3.1 Девизен ризик (продолжение)

	Во илјади денари 31 декември 2007					
	ЕУР	УСД	Други валути	Вкупно странски валути	Во денари	Вкупно
СРЕДСТВА						
Парични средства и парични еквиваленти	2,698,273	66,191	159,992	2,924,456	7,220,199	10,144,655
Средства за тргување	88,562	-	-	88,562	164,739	253,301
Кредити на и поб. од банки	3,654,760	995,795	603,159	5,253,714	-	5,253,714
Кредити на и поб. од други комитенти	20,158,122	701,707	229,480	21,089,309	11,828,094	32,917,403
Вложувања во хартии од вредност	3,837,537	-	-	3,837,537	124,188	3,961,725
Останати побарувања	340	-	-	340	337,683	338,023
Вкупно средства	30,437,594	1,763,693	992,631	33,193,918	19,674,903	52,868,821
ОБВРСКИ						
Депозити на банки и финансиски институции	3,038,788	10,904	65,927	3,115,619	602,617	3,718,236
Депозити на комитенти	15,310,075	1,265,391	661,700	17,237,166	26,075,738	43,312,904
Обврски по кредити (вкл. субординирани обврски)	1,296,179	57,403	-	1,353,582	182,810	1,536,392
Останати обврски	105,803	2,371	7,344	115,518	742,410	857,928
Вкупно обврски	19,750,845	1,336,069	734,971	21,821,885	27,603,575	49,425,460
Нето девизна позиција:	10,686,749	427,624	257,660	11,372,033	(7,928,672)	3,443,361

4.3.2 Ризик по каматна стапка

Банката е изложена на разни ризици во однос на ефектите од движењата на нивото на каматните стапки на пазарот, врз финансиските позиции и готовинските текови. Каматните маргини можат да се зголемат како резултат на таквите промени но, исто така можат и да се намалат или да предизвикаат загуба во случај на појава на непланирани движења. Активностите за управување со средствата и обврските се спроведуваат од аспект на реагирање на сензитивноста на Банката на промените на каматните стапки. Генерално, Банката е осетлива на промените во средствата бидејќи за најголемиот дел на каматноносните средства и обврски Банката го задржува правото за истовремено менување на каматните стапки, како во активата така и во пасивата. Банката секогаш внимава да не се намали каматната маргина. Како и да е, крајниот ефект ќе зависи од различни фактори, вклучувајќи ја стабилноста на економијата, опкружувањето и стапката на инфлација. Во табелата прикажана подолу се сумирани каматноносните и некаматноносните средства и обврски со состојба на 31 декември 2008 и 2007 година.

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.3 Пазарен ризик (продолжение)

4.3.2 Ризик по каматна стапка (продолжение)

	Во илјади денари 31 декември 2008		
	<u>Каматоносни</u>	<u>Некаматоносни</u>	<u>Вкупно</u>
СРЕДСТВА			
Парични сред. и пар. еквиваленти	6,027,563	3,772,188	9,799,751
Средства за тргување	194,586	63,764	258,350
Кредити на и поб. од банки	1,655,146	49,479	1,704,625
Кредити на и поб. од др. коминтенти	41,846,539	-	41,846,539
Вложување во хартии од вредност	3,458,476	270,410	3,728,886
Останати побарувања	-	341,660	341,660
Вкупно средства	<u>53,182,310</u>	<u>4,497,501</u>	<u>57,679,811</u>
ОБВРСКИ			
Депозити на банките	1,446,615	57,596	1,504,211
Депозити на др.коминтенти	47,288,900	-	47,288,900
Обврски по кредити (вкл.субординирани обврски)	3,069,321	-	3,069,321
Останати обврски	-	903,611	903,611
Вкупно обврски	<u>51,804,836</u>	<u>961,207</u>	<u>52,766,043</u>
Нето каматоносна позиција	<u>1,377,474</u>	<u>3,536,294</u>	<u>4,913,768</u>

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.3 Пазарен ризик (продолжение)

4.3.2 Ризик по каматна стапка (продолжение)

	Во илјади денари 31 декември 2007		
	Каматоносни	Некаматоносни	Вкупно
СРЕДСТВА			
Парични сред. и пар. еквиваленти	7,794,045	2,350,610	10,144,655
Средства за тргување	226,421	26,880	253,301
Кредити на и поб. од банки	5,253,714	-	5,253,714
Кредити на и поб. од др. коминтенти	32,917,403	-	32,917,403
Вложување во хартии од вредност	3,825,750	135,975	3,961,725
Останати побарувања	-	338,023	338,023
Вкупно средства	50,017,333	2,851,488	52,868,821
ОБВРСКИ			
Депозити на банките	3,718,326	-	3,718,326
Депозити на др. коминтенти	43,312,904	-	43,312,904
Обврски по кредити (вкл. субординирани обврски)	1,474,115	62,247	1,536,362
Останати обврски	-	857,928	857,928
Вкупно обврски	48,505,345	920,175	49,425,520
Нето каматоносна позиција	1,511,988	1,931,313	3,443,301

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.4 Ликвидносен ризик

Ликвидносниот ризик се дефинира како тековен или иден ризик по заработувачката и капиталот што произлегува од неможноста на институцијата да ги исполни своите обврски кога тие ќе достасаат, а без да предизвика неприфатливи загуби. Последиците можат да бидат неисполнување на обврските за исплаќање на депонентите и за давање на кредити.

4.4.1 Процес на управување со ликвидносниот ризик

Процесот на управување со ликвидносниот ризик на Банката вклучува:

- Примена на оперативни стандарди поврзани со ликвидносниот ризик на Банката, вклучувајќи соодветни политики, процедури и средства за контролирање и лимитирање на ликвидносниот ризик.
- Поседување на соодветни ликвидни средства кои одговараат на профилот на готовински тек на Банката и кои би можеле веднаш да се конвертираат во готовина без да предизвикаат капитални загуби.
- Мерење, контрола и тестирање на сценарио за условите за финансирање, како и пристапот до изворите на финансирање.
- Подготовка на планови за непредвидени настани за Банката за справување со нарушувањата на ликвидноста со кои се предвидува финансирање на некои или сите активностите навремено и по разумен трошок.
- Следење на лимитите и коефициентите на ликвидносен ризик (пр. коефициент на несоваѓање на достасаноста, коефициент на ликвидни средства) имајќи ги предвид ризичната толеранција и профилот на Банката.

Основен начин за мерење, следење и проценка на потребата и изворите за ликвидност е извештајот за гап во готовинскиот тек. Извештаите за готовинскиот или ликвидносниот гап ја одразуваат ликвидноста обезбедена преку готовински приливи и ликвидноста потребна за финансирање на готовински одливи. Тие ги инкорпорираат готовинските текови поврзани со средствата и обврските во временски одредени групи (time buckets).

Следењето на ликвидноста на Банката се врши од страна на Секторот за средства и ликвидност. Секторот за ликвидност ги ускладува сите приливи и/или одливи во сите валути заедно со парични дознаки, чекови, банкарски трансфер и трансфери на сметки.

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.4 Ликвидносен ризик (продолжение)

4.4.1 Процес на управување со ликвидносниот ризик (продолжение)

	Во илјади денари					Вкупно
	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 до 12 месеци	Од 1 до 5 години	Над 5 години	
СРЕДСТВА						
Парични сред. и парични еквиваленти	9,799,751	-	-	-	-	9,799,751
Средства за тргување	258,350	-	-	-	-	258,350
Кредити на и побарувања од банки	1,667,818	-	-	-	36,807	1,704,625
Кредити одобрени на комитенти	12,977,138	2,337,233	8,276,967	11,229,860	7,025,341	41,846,539
Вложување во хартии од вредност	110,982	146,610	147,380	2,427,142	896,772	3,728,886
Останати побарувања	333,375	-	8,285	-	-	341,660
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	-	-	-	-	572,925	572,925
Нематеријални средства	-	-	-	-	145,123	145,123
Недвижности и опрема	-	-	-	-	1,203,620	1,203,620
Одложени даночни средства	-	-	-	-	1,630	1,630
Вкупно средства	25,147,414	2,483,843	8,432,632	13,657,002	9,882,218	59,603,109
ОБВРСКИ И АКЦИОНЕРСКА ГЛАВНИНА						
Депозити на банки и финансиски институции	769,355	291,044	123,617	320,195	-	1,504,211
Депозити на др. комитенти	22,321,999	8,945,836	14,077,784	1,870,994	72,287	47,288,900
Обврски по кредити (вкл. суборд. обв.)	14,085	21,835	31,861	83,570	2,917,970	3,069,321
Останати обврски	888,081	622	-	-	14,908	903,611
Акционерска главнина	-	-	-	-	6,837,066	6,837,066
Вкупно обврски и акционерска главнина	23,993,520	9,259,337	14,233,262	2,274,759	9,842,231	59,603,109
Нето ликвидна позиција:	1,153,984	(6,775,494)	(5,800,630)	11,382,243	39,987	-

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.4 Ликвидносен ризик (продолжение)

4.4.1 Процес на управување со ликвидносниот ризик (продолжение)

	Во илјади денари 31 декември 2007					
	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 до 12 месеци	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
СРЕДСТВА						
Парични сред. и парични еквиваленти	9,807,052	337,603	-	-	-	10,144,655
Средства за тргување	253,301	-	-	-	-	253,301
Кредити на и побарувања од банки	5,253,714	-	-	-	-	5,253,714
Кредити одобрени на комитенти	9,482,223	1,706,348	5,970,088	11,030,008	4,728,736	32,917,403
Вложување во хартии од вредност	110,271	212,064	745,617	2,885,990	7,783	3,961,725
Останати побарувања	316,695	-	11,195	10,133	-	338,023
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	-	-	-	-	749,435	749,435
Нематеријални средства	-	-	-	-	89,589	89,589
Недвижности и опрема	-	-	-	-	1,199,467	1,199,467
Одложени даночни средства	-	-	-	-	1,789	1,789
Вкупно средства	<u>25,223,256</u>	<u>2,256,015</u>	<u>6,726,900</u>	<u>13,926,131</u>	<u>6,776,799</u>	<u>54,909,101</u>
ОБВРСКИ И АКЦИОНЕРСКА ГЛАВНИНА						
Депозити на банките	3,264,295	350,310	82,604	21,027	-	3,718,236
Депозити на др. комитенти	21,938,409	11,084,920	9,255,696	933,703	100,176	43,312,904
Обврски по кредити (вкл. суборд. обв.)	34,955	2,892	18,345	85,727	1,394,473	1,536,392
Останати обврски	857,284	644	-	-	-	857,928
Акционерска главнина	-	-	-	-	5,483,641	5,483,641
Вкупно обврски и акционерска главнина	<u>26,094,943</u>	<u>11,438,766</u>	<u>9,356,645</u>	<u>1,040,457</u>	<u>6,978,290</u>	<u>54,909,101</u>
Нето ликвидна позиција:	<u>(871,687)</u>	<u>(9,182,751)</u>	<u>(2,629,745)</u>	<u>12,885,674</u>	<u>(201,491)</u>	<u>-</u>

Класифицирањето на структурата на средствата и обврските на Банката е направено според рокот на доспевање со состојба на 31 декември 2008 година. Постојат индикации за значајна неусогласеност за периодот до една година. Основна причина за гореспоменатата неусогласеност лежи во фактот што краткорочните извори на средства со период на доспевање до три месеци се ангажирани за одобрување на кредити со подолг временски период на доспевање.

Според проценките на раководството на Банката, врз основа на различни анализи, во рамките на депозити на претпријатија и население постои депозитно јадро во износ од 30,388,000 илјади денари (2007: 28,020,000 илјади денари), кое што овозможува надминување на рочната неусогласеност.

Позициите со недефинирана доспеаност се вклучени во категоријата над 5 години.

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.4 Ликвидносен ризик (продолжение)

4.4.2 Анализа на договорната доспеаност за финансиски обврски (недисконтиран готовински тек)

Табелата подолу ги претставува готовинските текови плативи од страна на Банката кои се однесуваат на преостанатите договорни доспеаности на финансиските обврски на датумот на билансот на состојба. Износите наведени во табелата се договорните недисконтирани готовински текови, при што Банката управува со инхерентниот ликвидносен ризик врз основа на очекуваните недисконтирани готовински приливи.

	По видување	До 1 месец	Од 1 - 3 месеци	Од 3 - 12 месеци	Од 1 - 2 години	Од 2 - 3 години	Од 3 - 4 години	Од 4 - 5 години	Во илјади денари	
									Над 5 години	Вкупно
31 декември 2008										
ОБВРСКИ										
Депозити на банки	156,827	640,035	296,167	127,125	15,280	-	-	307,061	-	1,542,495
Депозити на комитенти	17,318,013	5,117,365	9,198,960	14,518,989	1,277,968	378,058	75,801	351,087	73,055	48,309,296
Обврски по кредити	7,961	6,191	46,495	171,422	218,021	201,443	200,671	199,901	3,826,042	4,878,147
Данок на добивка	-	-	-	49,054	-	-	-	-	-	49,054
Одлож. даночни обврски	-	-	-	3,335	-	-	-	-	-	3,335
Останати обврски	284,181	275,352	622	12,007	-	-	-	-	-	572,162
Вкупно обврски	17,766,982	6,038,943	9,542,244	14,881,932	1,511,269	579,501	276,472	858,049	3,899,097	55,354,489
31 декември 2007										
ОБВРСКИ										
Депозити на банки	3,152,002	144,009	357,876	88,598	21,469	-	-	-	-	3,763,954
Депозити на комитенти	17,941,836	4,095,460	11,277,478	9,607,703	377,211	411,756	19,466	36,382	120,323	43,887,615
Обврски по кредити	5,573	22,585	26,427	77,581	96,938	83,775	82,815	81,853	1,746,104	2,223,651
Данок на добивка	-	-	-	2,747	-	-	-	-	-	2,747
Одлож. даночни обврски	-	-	-	1,307	-	-	-	-	-	1,307
Останати обврски	214,215	366,012	87,261	22,755	-	-	-	-	-	690,243
Вкупно обврски	21,313,626	4,628,066	11,749,042	9,800,691	495,618	495,531	102,281	118,235	1,866,427	50,569,517

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.4 Ликвидносен ризик (продолжение)

4.4.3 Вонбилансни ставки

(а) Обврски по основ на одобрени кредитни лимити

Обврските по основ на одобрени кредитни лимити се прикажани во табелата подолу.

(б) Финансиски гаранции и други финансиски пласмани

Финансиските гаранции исто така се вклучени подолу врз основа на најраниот датум на договорна доспеаност.

	По видување	До 1 месец	Од 1 - 3 месеци	Од 3 - 12 месеци	Од 1 - 2 години	Од 2 - 3 години	Од 3 - 4 години	Од 4 - 5 години	Во илјади денари	
									Над 5 години	Вкупно
31 декември 2008										
Кредитни лимити	7,361,064	-	-	-	-	-	-	-	-	7,361,064
Гаранции и акредитиви	-	127,834	413,699	2,272,328	703,368	181,390	500	-	258,603	3,957,722
Останати лимити	722,466	-	-	-	-	-	-	-	-	722,466
Вкупно	8,083,530	127,834	413,699	2,272,328	703,368	181,390	500	-	258,603	12,041,252

	По видување	До 1 месец	Од 1 - 3 месеци	Од 3 - 12 месеци	Од 1 - 2 години	Од 2 - 3 години	Од 3 - 4 години	Од 4 - 5 години	Во илјади денари	
									Над 5 години	Вкупно
31 декември 2007										
Кредитни лимити	7,332,304	-	-	-	-	-	-	-	-	7,332,304
Гаранции и акредитиви	5,447	165,286	620,908	1,148,748	160,912	811,885	101,320	-	6,370	3,020,876
Останати лимити	286,274	-	-	-	-	-	-	-	-	286,274
Вкупно	7,624,025	165,286	620,908	1,148,748	160,912	811,885	101,320	-	6,370	10,639,454

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.5 Објективна вредност на финансиските средства и обврски

	Во илјада денари			
	Сметководствена вредност		Фер вредност	
	31 декември 2008	31 декември 2007	31 декември 2008	31 декември 2007
Финансиски средства				
Парични сред.и пар.еквивал.	9,799,751	10,144,655	9,799,751	10,144,655
Средства за тргување	258,350	253,301	258,350	253,301
Кредити на и поб. од банки	1,704,625	5,253,714	1,704,623	5,253,575
Кредити на и поб. од др.комин.	41,846,539	32,917,403	41,846,539	32,917,403
Вложување во хартии од вред.	3,728,886	3,961,725	3,728,886	3,961,725
Останати побарувања	341,660	338,023	341,660	338,023
	<u>57,679,811</u>	<u>52,868,821</u>	<u>57,679,809</u>	<u>52,868,682</u>
Финансиски обврски				
Депозити на банките	1,504,211	3,718,236	1,529,526	3,750,252
Депозити на други коминтенти	47,288,900	43,312,904	47,288,335	43,317,881
Обврски по кредити (вкл.суб.обв)	3,069,321	1,536,392	3,069,321	1,536,362
Останати обврски	903,611	857,928	817,577	774,190
	<u>52,766,043</u>	<u>49,425,460</u>	<u>52,704,759</u>	<u>49,378,685</u>

а) Парични средства и парични еквиваленти

Книговодствената вредност на паричните средства и паричните еквиваленти е еднаква на нивната фер вредност со оглед дека истите вклучуваат готовина и ностро сметки кои претставуваат нерестриктивни побарувања по депозити и пласирања во НБРМ и достасуваат на краток рок.

б) Средства за тргување

Фер вредноста утврдена врз основа на пазарната вредноста е еднаква на нивната книговодствена вредност.

в) Кредити на и побарување од банки

Најголемиот дел од времените депозити ја сочинуваат депозитите преку ноќ. Објективната вредност на депозитите преку ноќ како и на пласманите во банки по видување одговара на нивната книговодствена вредност. Помалиот дел од времените депозити се со фиксна каматна стапка, чија проценетата објективна вредност е утврдена врз база на дисконтиран паричен тек употребувајќи пазарни каматни стапки за слични пласмани.

г) Кредити на и побарување од банки

Кредитите се прикажани на нето основа, односно намалени за износот на оштетувањето. Најголем дел од кредитите одобрени на комитенти се со варијабилна каматна стапка (повеќе од 95%). Преостанатиот дел со фиксна каматна стапка се т.н. “teaser loans” за кои Банката изврши нивно сведување по пазарна вредност употребувајќи дисконтиран паричен тек.

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.5 Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжение)

д) Вложување во хартии од вредност

Фер вредност на вложувањата во финансиските средства кои се чуваат до доспевање е нивната сметководствена вредност со оглед на тоа што нивната сметководствена вредност е утврдена врз основа на дисконтирани парични текови.

Фер вредноста на вложувањата во финансиските средства расположливи за продажба е утврдена врз основа на котирани пазарни цени или пак износите се утврдени врз основа на модели на парични текови. Како резултат на горенаведеното, нивната фер вредност претставува нивната сметководствена вредност.

ѓ) Останати побарувања

Останатите побарувања се приближни на нивната фер вредност со оглед на нивниот краток рок на достасување.

е) Депозити на банките

Фер вредноста на депозитите по видување и орочените депозити е нивната сметководствена вредност.

ж) Депозити на други коминтенти

Објективната вредност на депозитите по видување како и на орочените депозити со варијабилна каматна стапка одговара на нивната сметководствена вредност. Процентата објективна вредност на депозитите со фиксна каматна стапка е утврдена врз основа на дисконтиран готовински тек употребувајќи каматна стапка на слични депозити со слично доспевање.

з) Обврски по кредити (вклучувајќи субординирани обврски)

Најголем дел од оваа позиција претставува субординираниот долг кој е со варијабилна каматна стапка. Останатиот дел се кредити кои се од специфични извори за кои не може да се утврди пазарна каматна стапка бидејќи не постојат такви слични кредити на пазарот.

с) Останати обврски

Останатите обврски се приближни на нивната фер вредност со оглед на нивниот краток рок на достасување.

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.6. Управување со капиталот

Целите на Банката при управување со капиталот, што е поширок концепт од акционерски капитал кој се прикажува во билансот на состојба, се:

- обезбедување капитална усогласеност на Банката со барањата на НБРМ;
- одржување на способноста на Банката да продолжи да функционира како успешна компанија и да продолжи да обезбедува позитивни финансиски резултати за акционерите и поволности за другите инволвирани субјекти; и
- одржување соодветно ниво на капитал кое ќе овозможи успешно натамошно работење.

Адекватноста на капиталот и употребата на регулаторниот капитал редовно се следат од менаџментот на Банката, при што се применуваат техники базирани на инструкциите дадени од регулаторот, за супервизорски цели. Потребните информации се доставуваат до НБРМ на квартална основа.

Регулаторниот капитал на Банката е поделен на две нивоа:

- Основен капитал (Тиер 1): акционерски капитал, задржана добивка и резерви создадени од задржаната добивка. Непокриената загуба на Банката од претходни години, тековната загуба, книговодствената вредност на гудвил се одбиваат при утврдувањето на основниот капитал (Тиер 1); и
- Дополнителен капитал (Тиер 2): квалификуван субординиран кредит, кумулативни приоритетни акции и премии од продадени кумулативни приоритетни акции, ревалоризациони резерви од основни средства, хибридни капитални инструменти. Инвестициите во финансиските институции се одбиваат од Тиер 1 и Тиер 2 капиталот за да се дојде до регулаторниот капитал.

Ризично пондерираните средства се класифицирани според природата на секое средство и договорна страна и се мерат со употреба на четири ризични пондери. Овие пондери го одразуваат кредитниот ризик и го земаат во предвид секое квалификувано обезбедување или гаранции. Сличен третман се користи за вонбилансна изложеност, со некои корекции за да се одрази понепредвидливата природа на можните загуби.

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.7 Анализа на осетливост

4.7.1 Анализа на осетливост на девизен курс

Управувањето со девизниот ризик преку следење на билансот на состојба по поединечни валути се надополнува со следење на сензитивноста на средствата и обврските на Банката со употреба на соодветно сценарио (промена на девизните курсеви за +10 односно -10 % во однос на денарот).

31 декември 2008	Во илјади денари		
	Вкупно	Промена на девизните курсеви	
		+10%	-10%
СРЕДСТВА			
Парични средства и пар.еквиваленти	2,969,997	278,517	(278,517)
Средства за тргување	258,350	10,536	(10,536)
Кредити на и побар.од банки	1,704,625	106,854	(106,854)
Кредити на и побар.од др.коминтенти	41,846,539	2,634,831	(2,634,831)
Вложувања во хартии од вредност	3,728,886	360,508	(360,508)
Останати побарувања	341,660	35	(35)
Вкупно средства	50,850,057	3,391,281	(3,391,281)
ОБВРСКИ			
Депозити на банки	1,504,211	89,391	(89,391)
Депозити на други комитенти	47,288,900	2,530,062	(2,530,062)
Обврски по кредити (вк.суб.обврски)	3,069,321	286,202	(286,202)
Останати обврски	903,611	18,375	(18,375)
Вкупно обврски	52,766,043	2,924,030	(2,924,030)
Нето ефект од промена на девизниот курс		467,251	(467,251)

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.7 Анализа на осетливост (продолжение)

4.7.1 Анализа на осетливост на девизен курс (продолжение)

31 декември 2007	Во илјади денари Промена на девизните курсеви		
	Вкупно	+10%	-10%
СРЕДСТВА			
Парични средства и пар.еквиваленти	5,421,975	222,516	(222,516)
Средства за тргување	253,301	8,856	(8,856)
Кредити на и побар.од банки	5,253,714	544,351	(544,351)
Кредити на и побар.од др.коминтенти	32,917,403	2,108,931	(2,108,931)
Вложувања во хартии од вредност	3,961,725	385,039	(385,039)
Останати побарувања	338,023	34	(34)
Вкупно средства	48,146,141	3,269,727	(3,269,727)
ОБВРСКИ			
Депозити на банки	3,718,236	311,562	(311,562)
Депозити на други комитенти	43,312,904	2,222,831	(2,222,831)
Обврски по кредити (вк.суб.обврски)	1,536,392	135,358	(135,358)
Останати обврски	857,928	11,552	(11,552)
Вкупно обврски	49,425,460	2,681,303	(2,681,303)
Нето ефект од промена на девизниот курс		588,424	(588,424)

Доколку вредноста на денарот на 31 декември 2008 година се намали за 10% во однос на Еврото (и сите други валути), под претпоставка дека сите други фактори остануваат непроменети, добивката за годината би била поголема за 467,251 (2007: 588,424 илјади денари). Спротивно на тоа, доколку денарот ја зголеми својата вредност за 10% во однос на Еврото (и сите други валути), добивката за годината би била помала за 467,251 илјади денари (2007: 588,424 илјади денари). Помалата сензитивност на средствата и обврските на Банката при промена на девизниот курс во однос на претходната година се должи на помалата отворена девизна позиција на билансот на крајот на 2008 година.

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.7 Анализа на осетливост (продолжение)

4.7.2 Анализа на осетливост на каматни стапки (продолжение)

	Во илјада денари		
	31 декември 2008		
	Вкупно	промена + 200 п.п.	промена - 200 п.п.
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
СРЕДСТВА			
Парични средства и пар.еквиваленти	6,027,563	111,915	(111,915)
Средства за тргување	194,586	3,892	(3,892)
Кредити на и побар.од банки	1,655,146	41,739	(41,739)
Кредити на и побар.од др.комитенти	41,846,539	836,931	(836,931)
Вложувања во хартии од вредност	<u>3,458,476</u>	<u>69,427</u>	<u>(69,427)</u>
Вкупно средства	<u><u>53,182,310</u></u>	<u><u>1,063,904</u></u>	<u><u>(1,063,904)</u></u>
ОБВРСКИ			
Депозити на банки	1,446,615	29,439	(29,439)
Депозити на други комитенти	47,288,900	945,272	(945,272)
Обврски по кредити (вк.суб.обврски)	<u>3,069,321</u>	<u>61,386</u>	<u>(61,386)</u>
Вкупно обврски	<u><u>51,804,836</u></u>	<u><u>1,036,097</u></u>	<u><u>(1,036,097)</u></u>
Нето каматносна позиција	<u><u>1,377,474</u></u>	<u><u>27,807</u></u>	<u><u>(27,807)</u></u>

4. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ (продолжение)

4.7 Анализа на осетливост (продолжение)

4.7.2 Анализа на осетливост на каматни стапки (продолжение)

	Во илјада денари		
	31 декември 2007		
	Вкупно	промена + 200 п.п.	промена - 200 п.п.
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
СРЕДСТВА			
Парични средства и пар.еквиваленти	7,794,045	152,085	(152,085)
Средства за тргување	226,421	4,528	(4,528)
Кредити на и побар.од банки	5,253,714	108,870	(108,870)
Кредити на и побар.од др.комитенти	32,917,403	658,348	(658,348)
Вложувања во хартии од вредност	<u>3,825,750</u>	<u>76,772</u>	<u>(76,772)</u>
Вкупно средства	<u><u>50,017,333</u></u>	<u><u>1,000,603</u></u>	<u><u>(1,000,603)</u></u>
ОБВРСКИ			
Депозити на банки	3,718,326	75,005	(75,005)
Депозити на други комитенти	43,312,904	865,618	(865,618)
Обврски по кредити (вк.суб.обврски)	<u>1,474,115</u>	<u>29,482</u>	<u>(29,482)</u>
Вкупно обврски	<u><u>48,505,345</u></u>	<u><u>970,105</u></u>	<u><u>(970,105)</u></u>
Нето каматоносна позиција	<u><u>1,511,988</u></u>	<u><u>30,498</u></u>	<u><u>(30,498)</u></u>

Како дел од следењето на каматниот ризик, Банката врши анализа на сензитивноста на состојбите од билансот. Анализата на сензитивноста е извршена имајќи ги во предвид каматоносните побарувања и обврски. При тоа е извршено тестирање што би се случило доколку дојде до намалување/зголемување за 200 процентни поени.

Притоа, доколку каматните стапки се зголемат за 200 п.п., а останатите варијабли останат непроменети, имајќи ги во предвид состојбите на средствата и обврските на 31 декември 2008 година, добивката за годината ќе се зголеми за 27,807 илјади денари (2007: 30,498 илјади денари). Обратно, доколку каматните стапки се намалат за 200 п.п., а останатите варијабли останат непроменети, добивката за годината ќе се намали за 27,807 илјади денари (2007: 30,498 илјади денари). Ваквиот ефект се должи на поголемата сензитивност на средствата во однос на обврските при промена на каматните стапки.

5. НЕТО ПРИХОДИ ОД КАМАТА

А. Структура на приходите и расходите од камата според видот на финансиските инструменти

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Приходи од камата		
Парични средства и парични еквиваленти	54,957	37,805
Кредити на и побарувања од банки	134,283	174,985
Кредити на и побарувања од други коминтенти	3,775,135	2,740,056
Вложувања во хартии од вредност	473,869	392,546
Останати побарувања	4,208	5,413
Вкупно приходи од камата	4,442,452	3,350,805
Расходи за камата		
Депозити на банки	48,598	27,034
Депозити на други коминтенти	1,741,772	1,086,961
Обврски по кредити	2,237	3,475
Субординирани обврски	96,469	69,147
Останати обврски	7,960	7,847
Вкупно расходи за камата	1,897,036	1,194,464
Нето приходи од камата	2,545,416	2,156,341

Б. Секторска анализа на приходите и расходите од камата според секторот

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Приходи од камата		
Нефинансиски друштва	1,352,529	994,815
Држава	262,147	261,340
Непрофитни институции кои им служат на домаќинствата	1,778	976
Банки	433,919	379,086
Домаќинства	2,392,079	1,714,516
Нерезиденти	-	72
Вкупно приходи од камата	4,442,452	3,350,805
Расходи за камата		
Нефинансиски друштва	538,148	369,972
Држава	5,119	5,337
Банки	146,944	98,763
Останати финансиски друштва (небанкарски)	11,392	8,297
Домаќинства	1,183,454	702,239
Нерезиденти	11,979	9,856
Вкупно расходи за камата	1,897,036	1,194,464
Нето приходи од камата	2,545,416	2,156,341

6. НЕТО ПРИХОДИ ОД ПРОВИЗИИ И НАДОМЕСТИ

А. Структура на приходите и расходите од провизии и надомести според видот на финансиските активности

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Приходи од провизии и надомести		
Кредитирање	448,446	381,355
Платен промет		
во земјата	228,378	230,337
во странство	268,016	238,083
Акредитиви и гаранции	61,644	69,219
Брокерско работење	2,605	19,338
Комисиски и доверителски активности	324	9,344
Останато	18,662	21,497
Вкупно приходи од провизии и надомести	1,028,075	969,173
Расходи од провизии и надомести		
Платен промет		
во земјата	57,840	32,393
во странство	8,534	8,468
Брокерско работење	157	39
Останато	782	9,986
Вкупно расходи од провизии и надомести	67,313	50,886
Нето приходи од провизии и надомести	960,762	918,287

Б. Секторска анализа на приходите и расходите од провизии и надомести

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Приходи од провизии и надомести		
Нефинансиски друштва	612,367	535,703
Држава	6,007	6,127
Банки	17,596	17,946
Домаќинства	357,383	380,664
Нерезиденти	34,722	28,733
Вкупно приходи од провизии и надомести	1,028,075	969,173
Расходи од провизии и надомести		
Нефинансиски друштва	17,233	13,080
Банки	41,596	29,571
Останати финансиски друштва (небанкарски)	138	-
Нерезиденти	8,346	8,235
Вкупно расходи од провизии и надомести	67,313	50,886
Нето приходи од провизии и надомести	960,762	918,287

7. НЕТО ПРИХОДИ ОД ТРГУВАЊЕ

	Во илјада денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
<i>Средства за тргување</i>		
Добивка/(загуба) од промените на објективната вредност на должничките хартии од вредност, на нето основа:		
реализирана	(22,319)	614
Приходи од дивиденда од средствата за тргување	71	-
Приходи од камата од средствата за тргување	14,846	11,608
Нето приходи од тргување	(7,402)	12,222

8. НЕТО ПРИХОДИ ОД КУРСНИ РАЗЛИКИ

	Во илјада денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
Реализирани приходи/(расходи) од курсните разлики, на нето основа	81,549	79,973
Нереализирани приходи/(расходи) од курсните разлики, на нето основа	119,152	32,003
Нето приходи од курсните разлики	200,701	111,976

9. ОСТАНАТИ ПРИХОДИ ОД ДЕЈНОСТА

	Во илјада денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
Дивиденда од сопственичките инструменти расположливи за продажба	15,352	7,892
Капитална добивка од продажба на:		
недвижности и опрема	34,936	15,324
преземен средства врз основа на ненаплатени побарувања	47,262	26,189
Приходи од кирии	6,267	6,499
Останато:		
управување на сметки за Министерство за Финансии	9,117	5,809
порано повлекување на депозити на нерезиденти	29,871	18,805
добиени акции од ЈУБМЕС Банка а.д., Белград, Србија	4,443	26,880
приходи од VISA Inc., Америка	95,995	-
други приходи	44,772	21,670
Вкупно останати приходи од дејноста	288,015	129,068

10. ИСПРАВКА НА ВРЕДНОСТА НА ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА, НА НЕТО ОСНОВА

	Кредити на и поб. од банки	Кредити на и поб. од др. комин- тенти	Вложува ња во фин.сре- дства расп. за продаж.	Поба- рувања за камата	Оста- нато	Вкупно
2008 тековна година						
<i>Исправка на вредноста</i>						
Дополнителна исправка на вредноста	4,928	1,106,172	-	97,360	15,209	1,223,669
Ослободување на исправката на вредноста	(1,902)	(20,630)	(8,971)	(553,094)	(32,846)	(617,443)
Вкупна исправка на вредност на нето основа	<u>3,026</u>	<u>1,085,542</u>	<u>(8,971)</u>	<u>(455,734)</u>	<u>(17,637)</u>	<u>606,226</u>
2007 претходна година						
<i>Исправка на вредноста</i>						
Дополнителна исправка на вредноста	-	746,850	-	43,748	88,783	879,381
Ослободување на исправката на вредноста	(10,734)	(24,048)	(2,597)	(345,677)	(937)	(383,993)
Вкупна исправка на вредност на нето основа	<u>(10,734)</u>	<u>722,802</u>	<u>(2,597)</u>	<u>(301,929)</u>	<u>87,846</u>	<u>495,388</u>

11. ЗАГУБА ПОРАДИ ОШТЕТУВАЊЕ НА НЕФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА, НА НЕТО ОСНОВА

	Во илјади денари		
	Недвижности и опрема	Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	Вкупно
2008 тековна година			
Дополнителна загуба поради оштетување	<u>10,565</u>	<u>85,106</u>	<u>95,671</u>
2007 претходна година			
Дополнителна загуба поради оштетување	<u>-</u>	<u>46,411</u>	<u>46,411</u>

12. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Краткорочни користи за вработените		
Плати	385,532	350,327
Задолжителни придонеси за социјално и здравствено осигурување	178,321	169,537
Удел во добивката и награди	18,424	21,421
Останати користи на вработените	76,935	48,756
	<u>659,212</u>	<u>590,041</u>
Користи по престанокот на вработувањето		
Користи при пензионирањето	1,389	14,908
	<u>1,389</u>	<u>14,908</u>
Вкупно трошоци за вработените	<u>660,601</u>	<u>604,949</u>
	тековна година 2008	претходна година 2007
Просечен број на вработени за периодот	1,170	1,093
Број на постојано вработени на крај на годината	1,185	1,102
Број на привремено вработени на крај на годината	4	-

13. АМОРТИЗАЦИЈА

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Амортизација на нематеријални средства		
Купен софтвер од надворешни добавувачи	49,394	68,948
Амортизација на материјални средства		
Градежни објекти	28,530	28,467
Транспортни средства	1,108	1,500
Мебел и канцелариска опрема	5,021	5,130
Останата опрема	76,619	116,834
Други ставки на недвижностите и опремата	3,075	1,688
Вложувања во недвижностите и опремата земени под закуп	7,083	4,819
	<u>121,436</u>	<u>158,438</u>
Вкупно амортизација	<u>170,830</u>	<u>227,386</u>

14. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД ДЕЈНОСТА

	Во илјада денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
Премии за осигурување на депозитите	202,962	153,202
Премии за осигурување на имотот и на вработените	16,158	14,076
Материјали и услуги	478,121	415,003
Административни и трошоци за маркетинг	166,930	135,776
Останати даноци и придонеси	11,207	5,920
Трошоци за такси за судски спорови	23,578	40,014
Загуба од продажба на:		
недвижности и опрема	8	1,162
преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	221	15
Останато:		
консултантски услуги	7,647	18,049
резервација за судски спорови	-	3,200
трошоци за службени патувања	17,413	14,688
вонредни расходи и останати трошоци	30,023	33,941
Вкупно останати расходи од дејноста	954,268	835,046

15. ДАНОК ОД ДОБИВКА

А. Расходи/(приходи) за тековен и одложен данок

	Во илјада денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
Тековен данок од добивка	165,316	13,376
Одложен данок од добивка	159	(1,789)
Вкупно расход на данокот од добивка	165,475	11,587

15. ДАНОК ОД ДОБИВКА (продолжение)

Б. Усогласувањето помеѓу просечната ефективна даночна стапка и применливата даночна стапка

	Во илјада денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
Добивка пред оданочувањето	<u>1,499,896</u>	<u>1,118,714</u>
Данок од добивка согласно применливата даночна стапка од 10% (2007:12%)	149,990	134,246
Данок на расходи непризнаени за даночни цели	17,609	6,067
Данок на приходи кои не се оданочуваат за даночни цели	(3,630)	(1,450)
Намалување по основ на странски влог	-	(127,276)
Останато	<u>1,506</u>	<u>-</u>
Вкупно расход на данок на добивка	<u>165,475</u>	<u>11,587</u>
Ефективна стапка	11.03%	1.03%

Во согласност со одредбите на Законот за данок од добивка, Банката го искористи правото за ослободување од плаќање на данок од добивка по основ на странско вложување за годините што завршуваат на 31 декември 2007, 2006 и 2005 година. Ваквото ослободување се применува на првите три години почнувајќи од годината во која оданочивата добивка е остварена.

16. ПАРИ И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Парични средства во благајна	1,279,696	616,836
Сметки и депозити во НБРМ, освен задолжителни депозити во странска валута	3,182,809	2,372,070
Тековни сметки и трансакциски депозити кај странски банки	431,820	189,800
Благајнички записи со кои може да се тргува на секундарниот пазар	2,488,532	4,894,572
Државни записи со кои може да се тргува на секундарниот пазар	49,645	337,603
Останати краткорочни високоликвидни средства	199	199
Вклучено во паричните средства и паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричниот тек	7,432,701	8,411,080
Задолжителни депозити во странска валута	2,367,050	1,733,575
Вкупно	9,799,751	10,144,655

Нивото на задолжителните депозити во странска валута во износ од 2,367,050 илјади денари (2007: 1,733,575 илјади денари) го претставуваат пропишаниот износ на депозити кои се издвоени во согласност со Одлуката за задолжителни резерви кај НБРМ. Задолжителните резерви во странска валута се пресметуваат врз основа на просечниот износ на депозитите во странска валута во текот на еден календарски месец. На овие резерви не се пресметува камата.

Сметките и депозитите во НБРМ, освен задолжителни депозити во странска валута во износ од 3,182,809 илјади денари (2007: 2,372,070 илјади денари) претставуваат задолжителна резерва во денари. На задолжителната резерва во денари се пресметува камата во висина од 2% на годишно ниво (2007: 2% на годишно ниво).

Благајничките записи со кои може да се тргува на секундарниот пазар во износ од 2,488,532 илјади денари (2007: 4,894,572 илјади денари) се набавени од НБРМ со период на доспевање до 28 дена. Во зависност од периодот на доспевање, каматните стапки за овие записи се движат од 4.09% до 7.00% годишно.

Државните записи со кои може да се тргува на секундарниот пазар во износ од 49,645 илјади денари (2007: 337,603 илјади денари) се набавени од Министерството за Финансии на Република Македонија со период на доспевање од три месеци до една година. Во зависност од периодот на доспевање, каматните стапки се движат од 4.71% до 8.00%.

17. СРЕДСТВА ЗА ТРГУВАЊЕ

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Хартии од вредност за тргување		
<i>Должнички хартии од вредност за тргување</i>		
Обврзници издадени од државата:		
Котирани	199,732	226,421
<i>Сопственички инструменти за тргување</i>		
Останати сопственички инструменти:		
Котирани	58,618	26,680
Вкупно средства за тргување	258,350	253,301

Банката тргува со средствата за тргување со цел генерирање на добивка од краткорочните флукуации на берзанската цена на овие средства.

Банката нема значајно влијание врз друштвата во кои има сопственички инструменти за тргување со оглед на незначајниот процент на сопственост во основниот капитал на овие друштва.

18. КРЕДИТИ НА И ПОБАРУВАЊА ОД БАНКИ

	тековна година 2008		Во илјади денари претходна година 2007	
	кратко- рочни	долго- рочни	кратко- рочни	долго- рочни
Кредити и аванси на банки	456,036	-	77,435	-
Орочени депозити, со период на достасување над три месеци	1,239,070	-	5,161,497	-
Останати побарувања	38,612	-	40,849	-
Вкупно кредити на и побарувања од банки пред исправката на вредност	1,733,718	-	5,279,781	-
Исправка на вредноста	(29,093)	-	(26,067)	-
Вкупно кредити на и побарувања од банки намалени за исправката на вредност	1,704,625	-	5,253,714	-

18. КРЕДИТИ НА И ПОБАРУВАЊА ОД БАНКИ (продолжение)

	Во илјада денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
Движење на исправката на вредноста		
Состојба на 1 јануари	26,067	36,801
Исправка на вредноста за годината:		
дополнителна исправка на вредноста	4,928	-
ослободување на исправката на вредноста	<u>(1,902)</u>	<u>(10,734)</u>
Состојба на 31 декември	<u>29,093</u>	<u>26,067</u>

Дел од кредитите и аванси во банки во износ од 75,975 илјади денари (2007: 75,283 илјади денари) се ограничени и претставуваат средства во банки во Република Србија, за кои е отворена стечајна постапка во јануари 2002 година. Резервата за потенцијални загуби и ненаплативост во износ од 29,093 илјади денари (2007: 26,067 илјади денари) е издвоена од Банката за оваа изложеност. Износот на посебната резерва претставува нето изложеност утврдена како разлика помеѓу депонираните средства на Банката и примените депозити од соодветните странски банки (Белешка 27.1).

Согласно независното правно мислење, Банката има право да ги нетира добиените и дадените депозити во иста банка.

Во дел од пласманите во странски банки се вклучени ограничени сметки во износ од 36,807 илјади денари (2007: 21,034 илјади денари), кои претставуваат депозити во Barclays' Bank, Лондон, Велика Британија (2007: JP Morgan Chase Manhattan Bank New York), како обезбедување за трансакции со VISA кредитни картички. Овие средства не се на располагање во секојдневното работење на Банката.

19. КРЕДИТИ НА И ПОБАРУВАЊА ОД ДРУГИ КОМИНТЕНТИ

А. Структура на кредитите на и побарувањата од други комитенти според видот на должникот

	тековна година 2008		Во илјади денари претходна година 2007	
	кратко- рочни	долго- рочни	кратко- рочни	долго- рочни
	Нефинансиски друштва			
побарувања по главница	10,477,720	10,212,680	8,344,226	9,213,771
побарувања врз основа на камати	2,794,958	-	2,701,584	144,141
Држава				
побарувања по главница	65,083	300,929	35,341	281,274
побарувања врз основа на камати	20,526	-	21,083	-
Финансиски друштва освен банки				
побарувања по главница	234	-	367	-
побарувања врз основа на камати	-	-	-	-
Домаќинства				
побарувања по главница				
станбени кредити	-	5,160,310	-	3,322,044
потрошувачки кредити	-	5,198,033	-	4,800,717
автомобилски кредити	-	1,747,060	-	1,124,889
хипотекарни кредити	-	-	-	-
кредитни картички	10,659,352	-	7,871,796	-
други кредити	1,476,183	-	744,512	22,422
побарувања врз основа на камати	328,110	27,903	304,053	27,903
Нерезиденти				
побарувања по главница	5,554	27,356	4,615	37,714
побарувања врз основа на камати	-	-	-	-
Тековна достасаност	4,406,272	(4,406,272)	2,701,944	(2,701,944)
Вкупно кредити на и побарувања од други комитенти пред исправката на вредност	30,233,992	18,267,999	22,729,521	16,272,931
Исправка на вредноста	(6,093,066)	(562,386)	(5,570,862)	(514,187)
Вкупно кредити на и побарувања од други комитенти намалени за исправката на вредност	24,140,926	17,705,613	17,158,659	15,758,744

19. КРЕДИТИ НА И ПОБАРУВАЊА ОД ДРУГИ КОМИТЕНТИ (продолжение)

А. Структура на кредитите на и побарувањата од други комитенти според видот на должникот (продолжение)

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Движење на исправката на вредноста		
Состојба на 1 јануари	6,085,049	6,327,058
Исправка на вредноста за годината:		
дополнителна исправка на вредноста	1,203,532	790,598
ослободување на исправката на вредноста	(573,724)	(369,725)
Отпишани побарувања	(59,405)	(662,882)
Состојба на 31 декември	6,655,452	6,085,049

Б. Структура на кредитите на и побарувањата од други комитенти според видот на обезбедувањето

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
<i>Сегашна сметководствена вредност на кредитите и побарувањата</i>		
Првокласни инструменти на обезбедување:		
парични депозити (во депо и/или ограничени на сметки во банката)	287,376	253,602
државни хартии од вредност	-	112
банкарски гаранции	104,279	127,472
Корпоративни гаранции (освен банкарски и од друштвата за осигурување)	1,741,939	1,482,738
Залог на недвижен имот:		
имот за сопствена употреба (станови, куќи)	8,642,407	6,361,302
имот за вршење дејност	10,106,714	8,151,380
Залог на подвижен имот	4,388,898	2,168,084
Останати видови обезбедување	242,215	58,653
Необезбедени	16,332,711	14,314,060
Вкупно кредити на и побарувања од други комитенти намалени за исправката на вредноста	41,846,539	32,917,403

19. КРЕДИТИ НА И ПОБАРУВАЊА ОД ДРУГИ КОМИНТЕНТИ (продолжение)

Ризици и неизвесности

Раководството на Банката евидентираше резервации за загуби поради оштетување за сите познати и предвидливи ризици на датумот на финансиските извештаи. Портфолиото на Банката содржи одреден број на должници чија можност за отплата на долговите беше под влијание на економските случувања во Република Македонија. Портфолиото исто така содржи одреден број на должници кои се вклучени во процесот на реструктурирање и за кои се очекува да резултираат во делумна или целосна наплата на побарувањата на Банката. Побарувањата од овие должници беа класифицирани врз основа на последните расположливи информации и очекувања за ефектите од процесот на реструктурирање.

Банката продолжува да си ги обезбедува побарувањата првенствено со недвижен имот, индустриско земјиште, градежни објекти и опрема, а во случај на банкарски услуги на мало обезбедувањето на кредитите е во зависност од видот на производот. Во зависност од класификацијата на кредитите, раководството вложува крајни напори за навремена реализација на средствата за обезбедување. Во случај истото да се покаже како неуспешно, во иднина ќе биде неопходно да биде извршена дополнителна резервација за загуби поради оштетување.

Работењето на Банката може да биде под влијание на финансиските трендови во случај да дојде до влошување на вкупното глобално и локално економско опкружување. За време на третиот и четвртиот квартал од 2008 година, кога глобалната финансиска криза почна да се чувствува во домашната економија, Банката не се соочи со било какви проблеми на ликвидност и превземе мерки на зајакнување на нејзината капитална основа преку обезбедување на дополнителни субординирани кредити од нејзината матична компанија и задржување на добивката.

Потенцијалното влијание на финансиската криза може да се очекува во ограничувањето на домашните заштеди. Раководството на Банката реагира соодветно на било какви промени на пазарот и економијата во целина. Некои од превземените мерки се: ограничување на долгорочното кредитирање споредено со краткорочното кредитирање, развивање на нови кредитни производи со повисоки каматни маржи, зајакнување на процесот на мониторинг на големите коминтенти и индустриски гранки на кои Банката е најмногу изложена, обезбедување на соодветна рамнотежа помеѓу активните и пасивните каматни стапки, преоценување на односите со соодветните банки и други учесници на локалниот финансиски пазар, каде што е возможно зголемување на лимитите на обезбедување. Сето горенаведено е фокусирано со цел да ја заштити и развие тековната и идната база на коминтенти кредитокорисници/депоненти во правец на остварување на целите на Банката за 2009 и понатаму.

Тековно, влијанието на финансиската криза има ограничено влијание на работењето на Банката; меѓутоа, идниот неповолен развој во извесни индустриски гранки може да има влијание на способноста на коминтентите за отплата на нивните долгови, кое пак може да има последователно влијание на нивото на исправката на вредноста на кредитите. Врз основа на горенаведеното, било каква дополнителна исправка, доколку постои, не може да се утврди во овој момент со разумна точност.

20. ВЛОЖУВАЊА ВО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

20.1 Вложување во финансиски средства расположливи за продажба

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
<i>Сопственички инструменти</i>		
Сопственички инструменти издадени од банки	81,799	44,848
Останати сопственички инструменти	310,125	355,336
	<u>379,072</u>	<u>400,184</u>
Котирани	55,076	63,012
Некотирани	336,848	337,172
Вкупно вложувања финансиските инструменти расположливи за продажба пред исправката на вредноста	391,924	400,184
Исправка на вредноста	<u>(268,090)</u>	<u>(277,061)</u>
Вкупно вложувања финансиските инструменти расположливи за продажба намалени за исправката на вредноста	<u>123,834</u>	<u>123,123</u>
	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Движење на исправката на вредноста		
Состојба на 1 јануари	277,061	284,013
Исправка на вредноста за годината:		
дополнителна исправка на вредноста	-	-
ослободување на исправката на вредноста	(8,971)	(2,597)
Отпишани побарувања	<u>-</u>	<u>(4,355)</u>
Состојба на 31 декември	<u>268,090</u>	<u>277,061</u>

20. ВЛОЖУВАЊА ВО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ (продолжение)

20.2 Вложување во финансиски средства кои се чуваат до достасување

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
<i>Должнички хартии од вредност:</i>		
Обврзници издадени од државата	3,295,904	3,838,602
Корпоративни обврзници	309,148	-
	<u>3,605,052</u>	<u>3,838,602</u>
Котирани	3,295,904	3,838,602
Некотирани	309,148	-
Вкупно вложувања во финансиските инструменти кои се чуваат до достасување пред исправката на вредноста	<u>3,605,052</u>	<u>3,838,602</u>
Исправка на вредноста	-	-
Вкупно вложувања во финансиските инструменти кои се чуваат до достасување намалени за исправката на вредноста	<u><u>3,605,052</u></u>	<u><u>3,838,602</u></u>

Дел од обврзниците издадени од државата во износ од 3,162,390 илјади денари (2007: 3,678,060 илјади денари) претставуваат обврзници издадени од страна на Република Македонија за побарувањата на Банката од четири најголеми должници, во согласност со Законот за гарантирање на инвестицијата на стратешки инвеститори и за превземање на одделни побарувања од крајни корисници од страна на Република Македонија во Банката. Овие обврзниците носат каматна стапка од тримесечен ЕУРИБОР плус 1 процентен поен и се наплатуваат во 56 еднакви тромесечни рати почнувајќи од 2001 до 2014 год.

Дел од обврзниците издадени од државата во износ од 107,653 илјади денари (2007: 133,292 илјади денари) претставуваат обврзници за старо девизно штедење издадени од страна на Република Македонија во мај 2000 година. Овие обврзници имаат фиксна каматна стапка од 2% годишно и се наплатуваат полугодишно, почнувајќи од април 2002 година до октомври 2011.

Остатокот од обврзниците во износ од 25,861 илјада денари (2007: 27,250 илјади денари) се претставуваат обврзници за денационализација издадени од страна на Република Македонија во февруари 2004 година. Овие обврзници се со фиксна каматна стапка од 2% годишно и се наплатливи во годишни износи почнувајќи од јуни 2006 година до јуни 2014 година.

Корпоративните обврзници претставуваат обврзница издадена од НЛБ Тутунска Банка а.д., Скопје во износ од 309,148 илјади денари која не е заменлива и пренослива. Оваа обврзница има каматна стапка од 6-месечен ЕУРИБОР плус 1.2 процентни поени со полугодишна отплата на каматата. Главницата се отплатува во рок од 3 години почнувајќи од мај 2009 година до ноември 2011 година.

21. ВЛОЖУВАЊА ВО ПОДРУЖНИЦИ

А. Процент на учество на банката во подружници

Назив на подружницата	Земја	Процент на учество во сопственоста		Процент на право на глас	
		тековна година	претход. година	тековна година	претход. година
		2008	2007	2008	2007
Стоба трејд д.о.о., Скопје	Македонија	-	100%	-	100%

Б. Информации за придружените друштва

Вложувањата во подружници во 2007 година се состојат од 100% вложување во Друштвото Стоба Трејд д.о.о, Скопје во номинален износ од 249 илјади денари, за кое Банката изврши резервација за потенцијални загуби и ненаплативост во износ од 100% од споменатото вложување. Во согласност со измените на Законот за банките, горенаведеното друштво беше ликвидирано во 2008 година.

22. ОСТАНАТИ ПОБАРУВАЊА

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Побарувања од купувачите	178,690	139,093
Однапред платени трошоци	59,871	35,662
Побарување за провизии и надоместоци	62,403	146,358
Аванси за недвижности и опрема	12,169	8,461
Останато:		
Залихи на материјали	8,285	11,193
Нумизматички збирки	10,078	10,133
Експозитура Арка (судски спор)	11,254	22,389
Останато	6,308	3,631
Вкупно останати побарувања пред исправката на вредноста	349,058	376,920
Исправка на вредноста	(7,398)	(38,897)
Вкупно останати побарувања намалени за исправката на вредноста	341,660	338,023

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

22. ОСТАНАТИ ПОБАРУВАЊА (продолжение)

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Движење на исправката на вредноста		
Состојба на 1 јануари	38,897	39,834
Исправка на вредноста за годината:		
ослободување на исправката на вредноста	(32,599)	(937)
Останато	1,100	-
Состојба на 31 декември	7,398	38,897

23. ПРЕЗЕМЕНИ СРЕДСТВА ВРЗ ОСНОВА НА НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА

	Во илјади денари					
	Земјиште	Градежни објекти	Опрема	Станбени објекти и станови	Други вредности	Вкупно
Набавна вредност						
Состојба на 1 јануари 2007	6,109	656,690	10,820	288,304	3,098	965,021
превземени во текот на год.	-	7,714	4,856	41,282	-	53,852
продадени во текот на год.	-	(96,555)	(415)	(53,129)	-	(150,099)
пренос во сопствени средс.	-	(6,476)	-	-	-	(6,476)
Состојба на 31 дек. 2007	6,109	561,373	15,261	276,457	3,098	862,298
Состојба на 1 јануари 2008	6,109	561,373	15,261	276,457	3,098	862,298
превземени во текот на год.	237	38,302	24,281	13,710	-	76,530
продадени во текот на год.	-	(76,422)	-	(91,134)	(378)	(167,934)
Состојба на 31 дек. 2008	6,346	523,253	39,542	199,033	2,720	770,894
Оштетување						
Состојба на 1 јануари 2007	-	41,139	-	25,313	-	66,452
загуба поради оштетување во текот на годината	-	26,062	3,526	15,836	987	46,411
Состојба на 31 дек. 2007	-	67,201	3,526	41,149	987	112,863
Состојба на 1 јануари 2008	-	67,201	3,526	41,149	987	112,863
загуба поради оштетување во текот на годината	2,251	42,576	25,865	14,414	-	85,106
Состојба на 31 дек. 2008	2,251	109,777	29,391	55,563	987	197,969
Сегашна сметководствена вредност						
На 1 јануари 2007	6,109	615,551	10,820	262,991	3,098	898,569
На 31 декември 2007	6,109	494,172	11,735	235,308	2,111	749,435
На 31 декември 2008	4,095	413,476	10,151	143,470	1,733	572,925

Превземените средства по основ на ненаплатени побарувања се состојат од деловни простории, станови и згради кои не се користат во редовното работење на Банката. Во текот на 2008 година, Банката евидентирала загуби поради оштетување на овие средства во вкупен износ од 85,106 илјади денари (2007: 46,411 илјади денари) (Белешка 11).

24. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

	Во илјада денари
	Купен софтвер од
	<u>надворешни добавувачи</u>
Набавна вредност	
Состојба на 1 јануари 2007	421,135
Зголемувања преку нови набавки	8,714
Пренос од нетековни средства кои се чуваат за продажба	<u>(21)</u>
Состојба на 31 декември 2007	429,828
Состојба на 1 јануари 2008	429,828
Зголемувања преку нови набавки	104,922
Отуѓување и расходовање	<u>(282)</u>
Состојба на 31 декември 2008	534,468
Акумулирана амортизација и оштетување	271,281
Амортизација за годината	68,948
Пренос од нетековни средства кои се чуваат за продажба	<u>10</u>
Состојба на 31 декември 2007	340,239
Состојба на 1 јануари 2008	340,239
Амортизација за годината	49,394
Отуѓување и расходовање	<u>(288)</u>
Состојба на 31 декември 2008	389,345
Сегашна сметководствена вредност	
На 1 јануари 2007	149,854
На 31 декември 2007	<u>89,589</u>
На 31 декември 2008	<u>145,123</u>

На 31 декември 2008 и 2007 година, Банката нема нематеријални средства за кои што постои ограничување на сопственоста и/или се заложени како обезбедување за обврските на Банката.

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

25. НЕДВИЖНОСТИ И ОПРЕМА

	Во илјада денари							
							Вложу- вања во недви- жности и опрема земени под закуп	Вкупно
	Градежни објекти	Транспо- ртни сред- ства	Мебел и канце- лари- ска опрема	Останата опрема	Други ставки на недви- жности и опрема	Недви- жности и опрема во подго- товка		
Набавна вредност								
На 1 јануари 2007	1,133,457	51,032	1,170,688	71,337	69,395	48,912	48,351	2,593,172
Зголемувања	21,273	1,325	40,612	1,031	-	92,933	9,540	166,714
Отуѓување и расходовање	(21,990)	(2,773)	(45,438)	(400)	(5,342)	-	-	(75,943)
Останати преноси	43,140	-	36,329	-	-	(67,164)	(5,335)	6,970
На 31 декември 2007	1,175,880	49,584	1,202,191	71,968	64,053	74,681	52,556	2,690,913
На 1 јануари 2008	1,175,880	49,584	1,202,191	71,968	64,053	74,681	52,556	2,690,913
Зголемувања	25,528	2,634	144,018	4,474	-	61,076	22,164	259,894
Отуѓување и расходовање	(34,304)	-	(67,169)	-	(5,119)	(113,463)	-	(220,055)
На 31 декември 2008	1,167,104	52,218	1,279,040	76,442	58,934	22,294	74,720	2,730,752
Акумулирана амортизација и оштетување								
На 1 јануари 2007	304,935	45,918	958,043	43,226	13,363	-	27,598	1,393,083
Амортизација за годината	28,467	1,500	116,834	5,130	1,688	-	4,819	158,438
Отуѓување и расходовање	(9,814)	(693)	(47,652)	(400)	(1,516)	-	-	(60,075)
Останати преноси	(782)	-	-	-	904	-	(122)	-
На 31 декември 2007	322,806	46,725	1,027,225	47,956	14,439	-	32,295	1,491,446
На 1 јануари 2007	322,806	46,725	1,027,225	47,956	14,439	-	32,295	1,491,446
Амортизација за годината	28,530	1,108	76,619	5,021	3,075	-	7,083	121,436
Загуби поради оштетување	-	-	(10,565)	-	-	-	-	(10,565)
Отуѓување и расходовање	(15,207)	-	(57,268)	-	(2,710)	-	-	(75,185)
На 31 декември 2008	336,129	47,833	1,036,011	52,977	14,804	-	39,378	1,527,132
Сегашна сметководствена вредност								
На 1 јануари 2007	828,522	5,114	212,645	28,111	56,032	48,912	20,753	1,200,089
На 31 декември 2007	853,074	2,859	174,966	24,012	49,614	74,681	20,261	1,199,467
На 31 декември 2008	830,975	4,385	243,029	23,465	44,130	22,294	35,342	1,203,620

Градежните објекти на Банката на 31 декември 2008 година вклучува имот со нето сметководствена вредност од 130,584 илјади денари (2007: 185,886 илјади денари) за кој Банката не поседува соодветни документи за сопственост што се должи на некомплетна катастарска евиденција.

На 31 декември 2008 и 2007 година, Банката нема недвижности и опрема кои се дадени под хипотека или заложени како обезбедување за обврските на Банката.

26. ТЕКОВНИ И ОДЛОЖЕНИ ДАНОЧНИ СРЕДСТВА И ОБВРСКИ

26.1 Тековни даночни обврски

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Обврски за тековен данок на добивка	49,054	2,747

26.2 Одложени даночни средства и одложени даночни обврски

А. Признаени одложени даночни средства и одложени даночни обврски

	31 декември 2008			31 декември 2007		
	Одлож. даночни средства	Одлож. даночни обврски	На нето основа	Одлож. даночни средства	Одлож. даночни обврски	На нето основа
Препознаени во:						
<i>Билансот на успех:</i>						
Останати средства	1,630	-	1,630	1,789	-	1,789
<i>Во капиталот:</i>						
Средства расположливи за продажба	-	(3,335)	(3,335)	-	(1,307)	(1,307)
Вкупно признаени одложени даночни средства/(обврски)	1,630	(3,335)	(1,705)	1,789	(1,307)	482

Б. Усогласување на движењата на одложените даночни средства и одложените даночни обврски во текот на годината

	Во илјада денари			
	Сосотојба на 1 јануари	Признаени во биланс на успех	Признаени во капитал	Состојба на 31 декември
31 декември 2008				
<i>Одложени даночни средства</i>				
Останати средства	1,789	(159)	-	1,630
<i>Одложени даночни обврски</i>				
Средства расположливи за продажба	(1,307)	-	(2,028)	(3,335)
Нето одложени даночни средства/(обврски)	482	(159)	(2,028)	(1,705)
31 декември 2007				
<i>Одложени даночни средства</i>				
Останати средства	-	1,789	-	1,789
<i>Одложени даночни обврски</i>				
Средства расположливи за продажба	(2,102)	-	795	(1,307)
Нето одложени даночни средства/(обврски)	(2,102)	1,789	795	482

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

27. ДЕПОЗИТИ

27.1 Депозити на банки

	тековна година 2008		Во илјади денари	
			претходна година 2007	
	кратко- рочни	долго- рочни	кратко- рочни	долго- рочни
Депозити по видување	67,083	-	3,057,643	-
Орочени депозити	1,034,086	341,125	572,927	21,027
Ограничени депозити	56,069	-	62,343	-
Обврски врз основа на камати за депозити	5,848	-	4,296	-
Вкупно депозити на банки	1,163,086	341,125	3,697,209	21,027

Ограничените депозити во странски банки изнесуваат 56,069 илјади денари (2007: 62,343 илјади денари) претставуваат депозити на банки од Србија за кои е отворена стечајна постапка во јануари 2002 година (Белешка 18).

БЕЛЕШКИ КОН ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2008

27. ДЕПОЗИТИ (продолжение)

27.2 Депозити на други коминтенти

	тековна година 2008		Во илјади денари претходна година 2007	
	кратко- рочни	долго- рочни	кратко- рочни	долго- рочни
	Нефинансиски друштва			
Тековни сметки	119,357	-	57,278	-
Депозити по видување	5,804,376	-	5,529,393	-
Орочени депозити	8,454,996	643,363	9,725,484	206,795
Ограничени депозити	71,786	-	48,317	-
Обврски врз основа на камати за депозити	5,560	-	58,413	-
	<u>14,456,075</u>	<u>643,363</u>	<u>15,418,885</u>	<u>206,795</u>
Држава				
Депозити по видување	153,294	-	91,808	-
Орочени депозити	35,478	-	61,294	-
Ограничени депозити	1,022	-	1,018	-
Обврски врз основа на камати за депозити	152	-	172	-
	<u>189,946</u>	<u>-</u>	<u>154,292</u>	<u>-</u>
Финансиски друштва, освен банки				
Депозити по видување	25,316	-	32,016	-
Домаќинства				
Тековни сметки	2,198,711	-	1,865,593	-
Депозити по видување	6,995,611	-	8,179,235	-
Орочени депозити	20,347,095	1,605,131	16,051,879	880,643
Обврски врз основа на камати за депозити	60,366	-	44,346	-
	<u>29,601,783</u>	<u>1,605,131</u>	<u>26,141,053</u>	<u>880,643</u>
Нерезиденти				
Депозити по видување	766,998	-	479,220	-
Орочени депозити	288	-	-	-
	<u>767,286</u>	<u>-</u>	<u>479,220</u>	<u>-</u>
Вкупно депозити на други коминтенти	<u>45,040,406</u>	<u>2,248,494</u>	<u>42,225,466</u>	<u>1,087,438</u>

28. ОБВРСКИ ПО КРЕДИТИ

А. Структура на обврските по кредити според видот на обврската и секторот на давателот

	тековна година 2008		Во илјади денари претходна година 2007	
	кратко- рочни	долго- рочни	кратко- рочни	долго- рочни
Држава				
Обврски по кредити	-	178,954	1,416	189,241
Обврски врз основа на камати	2,004	-	1,318	-
	2,004	178,954	2,734	189,241
Нерезиденти				
Обврски по кредити	-	103,847	-	118,119
Обврски врз основа на камати	919	-	1,692	-
	919	103,847	1,692	118,119
Тековна достасаност	52,597	(52,597)	46,899	(46,899)
Вкупно обврски по кредити	55,520	230,204	51,325	260,461

28. ОБВРСКИ ПО КРЕДИТИ (продолжение)

Б. Обврски по кредити според кредитодавателот

	тековна година 2008		Во илјади денари претходна година 2007	
	кратко- рочни	долго- рочни	кратко- рочни	долго- рочни
<i>домашни извори:</i>				
Агенција за управување со средства - дел од долгорочните кредити во износ од 11,703 илјади денари (2007: 11,703 илјади денари) се отплатува во 10 еднакви полугодишни рати почнувајќи од јуни 2003 година, додека остатокот во износ од 138,823 илјади денари (2007: 150,622 илјади денари) достасува еднократно во јануари 2020 година. Соодветните трошоци за овие кредити изнесуваат 1.5% год.	1,127	149,399	1,223	161,102
Агенција за недоволно развиени подрачја - со рок на достасување во 2009 година. Каматна стапка е еднаква на 60% од есконтната стапка. Во 2008 год. каматната стапка е еднаква на 3.9% на годишно ниво (2007: 3.9% год.).	877	29,555	1,511	28,139
	2,004	178,954	2,734	189,241
<i>странски извори:</i>				
Фонд за социјален развој при Советот на Европа - со рок на достасување во 2014 година и фиксна каматна стапка од 6.73% на годишно ниво.	308	47,097	358	54,760
ИЦДФ Тајван - со отплата во 20 еднакви полугодишни рати до 2014 година и каматна стапка од шестмесечен ЛИБОР намален за 0.5% на годишно ниво.	611	50,793	1,334	57,402
Други банки	-	5,957	-	5,957
	919	103,847	1,692	118,119
Тековна достасаност	52,597	(52,597)	46,899	(46,899)
Вкупно обврски по кредити	55,520	230,204	51,325	260,461

29. СУБОРДИНИРАНИ ОБВРСКИ

	<u>Достасува</u>	<u>Каматна стапка</u>	<u>Во илјада денари</u>	
			<u>тековна година 2008</u>	<u>претходна година 2007</u>
<i>Обврски по субординирани кредити:</i>				
NBG Атина, Грција (главница од ЕУР 20 милиони)	27.12.2016	3 месечен EURIBOR +0.85% год..	1,228,246	1,224,032
NBG Атина, Грција (главница од ЕУР 25 милиони) Обврски врз основа на камати	05.11.2018	3 месечен EURIBOR +3.7% год..	1,535,308 <u>20,043</u>	- <u>574</u>
Вкупно субординирани обврски			<u><u>2,783,597</u></u>	<u><u>1,224,606</u></u>

Средствата се добиени со цел зајакнување на гарантниот капитал на Банката, создавање на услови за реализација на проектираните цели од Деловниот план на Банката, зголемување на конкурентната позиција и пазарното учество на Банката, нејзината профитабилност како и зголемување на Tier two коефициентот на адекватност на капиталот и другите квантитативни и квалитативни индикатори на Банката.

Каматата се плаќа квартално.

Договорено е со кредиторот дека субординираниот долг треба да биде:

- Безусловно неотповиклив;
- Потполно и навремено достапен за покривање на ризиците на Банката и загубите во работењето;
- Да не е обезбеден со друг тип на обезбедување од страна на Банката или лице поврзано со Банката;
- Во случај на стечај или ликвидација на Банката, субординираниот долг ќе се исплати пред да се намират обврските спрема акционерите на Банката;
- Да не се користи за дополнителни обврски на Банката;
- Да нема третман на депозит.

30. ПОСЕБНА РЕЗЕРВА И РЕЗЕРВИРАЊА

	Во илјада денари			
	Посебна резерва за вонбиланс и кредитни изложени ности	Резервирања за потенци- јалните обврски врз основа на судски спорови	Резерви- рања за пензиите и за други користи за вработените	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2007	71,780	-	-	71,780
Дополнителни резервирања во текот на годината	85,583	3,200	14,908	103,691
Состојба на 31 декември 2007	157,363	3,200	14,908	175,471
Дополнителни резервирања во текот на годината	15,209	-	1,389	16,598
Состојба на 31 декември 2008	172,572	3,200	16,297	192,069

Сегашната вредност на резервирањата за пензии и други користи на вработените е утврдена со дисконтирање на проценетите идни парични одливи.

Основните користени актуарски претпоставки се следните:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Каматна стапка	6.0%	6.5%
Просечен пораст на плати	6.0%	6.0%
Стапка на инфлација	3.0%	3.0%

Стапка на морталитет:

Од студијата на стапките на морталитет од минатите години, ние ја утврдивме илустративната очекувана стапка на морталитет во Република Македонија. Ние је користевме таблицата за морталитет на Швајцарија, која претставува разумна апрокосимација на долгорочната стапка на морталитет во земјата.

31. ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Обврски кон добавувачите	15,101	86,617
Обврски за провизиите и надоместите	29,190	17,825
Пресметани трошоци	22,388	21,643
Разграничени приходи од претходна година	165,632	123,174
Краткорочни обврски кон вработените	11	30,275
Краткорочни обврски за користите на вработените	23,254	21,421
Останато:		
обврски за ДДВ	-	10,013
приоритетни кумулативни акции	90,978	90,978
обврски за дивиденда на приоритетни акции	8,022	7,847
предвремени отплати по кредити	131,458	83,937
оспорени трансакции со VISA картички	10,257	-
неалоцирани приливи по депозити и останати приливи	81,764	72,697
останати обврски	81,098	111,976
Вкупно останати обврски	659,153	678,403

Приоритетните неоткупливи кумулативни акции на Банката на 31 декември 2008 година изнесуваат 227,444 приоритетни акции со номинална вредност од 400 денари.

Приоритетните неоткупливи кумулативни акции даваат право на првенство во исплата на дивидендата и немаат право на глас. Приоритетните акции не учествуваат подеднакво во поделбата на остатокот од стечајната, односно ликвидационата маса на Банката.

На 31 декември 2008 година Банката издвои износ од 7,960 илјади денари како дивиденда за сопствениците на неоткупливите кумулативни приоритетни акции за 2008 година (2007: 7,847 илјади денари за 2007 година).

32. ЗАПИШАН КАПИТАЛ

а. Акционерски капитал

Акционерскиот капитал на Банката на 31 декември 2008 година го сочинуваат 17,460,180 потполно платени обични акции со номинална вредност од 201.1 денари.

Имателите на обични акции имаат право на дивиденда кога ќе биде објавена и имаат право на еден глас на Собранието на Банката за еквивалент од една обична акција, како и право да учествуваат подеднакво во поделбата на остатокот од стечајната, односно ликвидационата маса на Банката.

Структурата на акционерите кои имаат сопственост која надминува 5% од издадените акции со право на глас на 31 декември 2008 и 2007 година официјално објавена и прифатена од Централниот депозитар за хартии од вредност на Република Македонија, е следната:

32. ЗАПИШАН КАПИТАЛ (продолжение)

а. Акционерски капитал (продолжение)

	тековна година 2008		претходна година 2007	
	% структура	Во илјади денари	% структура	Во илјади денари
Национална Банка на Грција	73.04%	2,564,602	73.04%	2,564,602
Меѓународна финансиска корпорација	10.80%	379,246	10.80%	379,246
Европска банка за обнова и развој	10.80%	379,246	10.80%	379,246
Останати	5.36%	188,148	5.36%	188,148
	<u>100.00%</u>	<u>3,511,242</u>	<u>100.00%</u>	<u>3,511,242</u>

б. Ревалоризациони резерви

Ревалоризационите резерви се состојат од нереализирани добивки и загуби кои произлегуваат од промена на објективната вредност на вложувањата во хартии од вредност расположиви за продажба, се додека истите не се продадат или се оцени дека истите се обезвреднети, во кој кумулативните нереализирани добивки или загуби претходно признаени во рамките на ревалоризационите резерви се признаваат во нето добивката или загубата за периодот.

Дел од ревалоризационата резерва во износ од 22,610 илјади денари се однесува на зголемување на неотпишаната вредност на нематеријалните и материјалните вложувања како резултат на растезот на цените на индустриските производи во моментот на ревалоризација. Последната ревалоризација на материјалните и нематеријалните средства е извршена од страна на Банката во 2003 година. Со состојба на 31 декември 2007 година, во согласност со Допис на НБРМ бр. 91 од 8 јануари 2008 година, овие ревалоризациони резерви се пренесени во акумулирана добивка.

в. Законски резерви

Во согласност со локалната законска регулатива Банката треба да пресмета и издвои најмалку 15% од нето добивката за годината во законски резерви се додека нивото на законските резерви не достигне износ кој е еднаков на една петтина од акционерскиот капитал. Додека законската резерва не го надмине определениот најмал износ, може да се употребува само за покривање на загубите. Кога законската резерва ќе го надмине најмалиот износ и по покривање на сите загуби од годишните завршни сметки, со одлука на Собранието, вишокот може да се употреби за дополнување на дивидендата, доколку таа за деловната година не го достигнала најмалиот износ пропишан од Законот за трговски друштва или од Статутот на Банката.

г. Останати резерви

Останатите резерви претставуваат фонд кој е утврден врз основа на интерната политика на Банката и се користи за разни намени, широко класифицирани како рестриктивни.

33. ДОГОВОРЕНИ И ПОТЕНЦИЈАЛНИ ОБВРСКИ

а) Вон-билансни позиции

	Во илјада денари	
	тековна година 2008	претходна година 2007
Платежни гаранции		
во денари	1,856,132	920,858
во странска валута	367,958	539,661
Чинидбени гаранции		
во денари	924,141	177,156
во странска валута	290,245	381,490
Акредитиви		
во странска валута	519,246	1,001,711
Неискористени пречекорувања по тековни сметки	1,059,677	1,049,058
Преземени обврски по кредитни картички	6,262,098	5,892,695
Преземени обврски за кредитирање	39,289	390,551
Останати потенцијални обврски	722,466	286,274
Вкупно потенцијални обврски пред посебната резерва	12,041,252	10,639,454
(Посебна резерва)	(172,572)	(157,363)
Вкупно потенцијални обврски намалени за посебната резерва	11,868,680	10,482,091

б) Судски спорови

Банката е вклучена во судски постапки од своето редовно работење. Износот на судските спорови кои се водат против Банката на 31 декември 2008 година изнесува 423,103 илјади денари. Наведениот износ не ги вклучува затезните камати. Раководството на Банката смета дека конечниот исход на најголем дел од овие спорови ќе биде решен во корист на Банката и дека нема да настанат материјално значајни загуби по основ на овие спорови. Банката изврши резервирање за загуби поради оштетување по основ на судските спорови во износ од 3,200 илјади денари.

в) Договорени обврски за оперативен лизинг

Банката како закуподавач

Договорените обврски за оперативен лизинг се однесуваат на имот кој што Банката не го користи и го издава во закуп на трети страни. Договорите за оперативен лизинг содржат клаузула на ревидирање на договорената цена на закупот согласно пазарните услови, во случај ако закупопримачот го остварува своето право да го обнови договорот за закуп. Периодот на закупот истекува од една до пет години. Приходите од кирии изнесуваат 6,267 илјади денари (2007: 6,499 илјади денари).

Идните приходи од кирии се приближни на нивото на тековните приходи од кирии.

34. РАБОТИ ВО ИМЕ И ЗА СМЕТКА НА ТРЕТИ ЛИЦА/КОМИСИОНО РАБОТЕЊЕ

Банката управува во име и за сметка на трети лица за одреден надомест. Овие средства во основ на комисионо работење не претставуваат средства на Банката и не се признаваат во нејзините финансиски извештаи. На 31 декември 2007 година, нето обврската во износ од 18,244 илјади денари се однесува на времени разлики во овие сметки.

	Тековна година 2008			Во илјада денари Претходна година 2007		
	Средства	Обврски	Нето	Средства	Обврски	Нето
			позиција			позиција
Управување на средства во име и за сметка на трети лица						
Депозити во денари	-	218,439	(218,439)	-	217,974	(217,974)
Депозити во странска валута	-	-	-	-	471	(471)
Кредити во денари	47,400	47,400	-	47,400	47,400	-
Кредити во странска валута	170,351	170,351	-	176,081	176,081	-
Др.побарувања во денари	328,322	328,322	-	191,366	191,366	-
Др.побарувања во странска валута	29,827	-	29,827	34,426	-	34,426
Старателски сметки	-	-	-	8,490	26,225	(17,735)
Останато	879,919	691,307	188,565	787,860	604,350	183,510
Вкупно	<u>1,455,819</u>	<u>1,455,819</u>	<u>-</u>	<u>1,245,623</u>	<u>1,263,867</u>	<u>(18,244)</u>

Банката не е изложена на никаков кредитен ризик поврзан со ваквите пласмани поради тоа што Банката не дава гаранција за овие пласмани.

35. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СУБЈЕКТИ

Поврзаните субјекти ги вклучуваат најголемите акционери, афилијациите и претпријатија во заедничка сопственост, контрола/управување на Банката, или чии активности се контролирани од страна на Банката. Сите трансакции со поврзаните субјекти се случуваат во нормалниот тек на работењето на Банката и нивната вредност не се разликува материјално од условите под кои се одвиваат трансакциите со другите субјекти. Значајните салда и трансакции со поврзаните субјекти се прикажани како што следува:

35. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СУБЈЕКТИ (продолжение)

	Во илјада денари тековна година 2008	претходна година 2007
АКТИВА		
Тековни сметки во странска валута:		
National Bank of Greece, Атина	5,303	5,075
United Bulgarian Bank, Софија	5,229	4,013
Вкупна актива	10,532	9,088
ПАСИВА		
Депозити по видување на странски банки:		
United Bulgarian Bank, Софија	4,235	4,205
Орочени депозити:		
National Bank of Greece, Атина	-	2,754,072
Субординирани обврски:		
National Bank of Greece, Атина	2,763,554	1,224,032
Пресметана камата:		
National Bank of Greece, Атина	20,043	574
Консултантски услуги:		
NBG Management, Грција	-	85,672
Ethnoplan S.A., Грција	6,145	-
Останати обврски:		
NBG Management, Грција	-	5,121
Вкупно пасива	2,793,977	4,073,676
БИЛАНС НА УСПЕХ		
Приходи од камати:		
National Bank of Greece, Атина	80	51
United Bulgarian Bank, Софија	37	24
Расходи од камати:		
National Bank of Greece, Атина	96,469	69,147
United Bulgarian Bank, Софија	16	-
Останати трошоци:		
NBG Management, Грција	-	7,160
Ethnoplan S.A., Грција	7,613	599

National Bank of Greece, Athens претставува крајна матична компанија и обезбедува субординирани кредити на Банката. United Bulgarian Bank, Sofia, NBG Management, Greece and Ethnoplan S.A., Greece претставуваат субсидиари на NBG Групаацијата и обезбедуваат главно менаџерски услуги на Банката.

35. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СУБЈЕКТИ (продолжение)

Вкупните надоместоци и други трансакции со клучниот раководниот кадар на Банката се како што следат:

	Во илјади денари	
	тековна	претходна
	година	година
	2008	2007
Кредити	56	8,899
Депозити	2,495	3,233
Плати	6,455	6,662
Даноци и придонеси	3,018	3,661
Бонуси	5,051	5,402
Останато	314	-
	17,389	27,857

Банката влегува во трансакции со клучниот раководниот кадар под нормални услови на работење.

36. ДАНОЧНИ РИЗИЦИ

Финансиските извештаи и сметководствената евиденција на Банката подлежат на даночна контрола од страна на даночните власти во период од 5 години по поднесувањето на даночниот извештај за финансиската година, и можат да предизвикаат дополнителни даночни обврски. Според оценките на раководството на Банката не постојат било какви дополнителни услови од кои можат да произлезат потенцијално материјално значајни обврски по овој основ.

37. ДЕВИЗНИ КУРСЕВИ

Официјалните девизни курсеви користени при искажувањето на билансните позиции деноминирани во странска валута се следните:

	Во денари	
	2008	2007
1 УСД	43.5610	41.6564
1 ЕУР	61.4123	61.2016